

STOCKHOLMS UNIVERSITET
Institutionen för socialt arbete
Socialhögskolan

C-uppsats
VT 2005

FLICKOR FRÅN HEDERSKULTUREN SOM VALDE ATT GÅ SINA EGNA VÄGAR

Författare : Zubeyde Tutuncu

Handledare : Astrid Schlytter

INNEHÅLL

1. INLEDNING	3
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	4
2.1 Syfte	4
2.2 Frågeställningar	4
2.3 Avgränsningar	4
2.4 Förförståelse	4
3. TIDIGARE FORSKNING	5
3.1 Statliga utredningar	5
3.2 Vad är heder?	6
3.3 Individen och Kollektivet	7
4. TEORETISKA PERSPEKTIV	9
4.1 Radikalfeminism	9
4.2 Ett feministiskt perspektiv kring könssymboliken	11
5. METODOLOGISKA ÖVERVÄGANDEN	13
5.1 Metod	13
5.2 Urval av intervjupersoner.....	14
5.3 Representativitet	14
5.4 Intervjuernas utformande och genomförande	14
5.5 Databearbetning och analys	15
5.6 Etiska överväganden	16
5.7 Reliabilitet och Validitet	16
5.7.1 Reliabilitet	17
5.7.2 Validitet	17
6. RESULTAT OCH ANALYS	18
6.1 Presentation	18
6.1.1 Presentation av intervjupersonerna	18
6.2 TEMA 1 - Uppväxten	19
6.2.1 KOMMENTAR TILL TEMA 1	25
6.2.2 Analys - TEMA 1	25
6.3 TEMA 2 - Kontroll, Heder och Ryktesspridning	28
6.3.1 KOMMENTAR TILL TEMA 2	35
6.3.2 ANALYS - TEMA 2	35
6.4 TEMA 3 - UPPBROTTET OCH TIDEN EFTER	38
6.4.1 KOMMENTAR TILL TEMA 3	41
6.4.2 ANALYS - TEMA 3	41
7. SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION	43
7.1 Förslag till fortsatt forskning	43
8. REFERENSER	45

1. INLEDNING

På senare år har det i Sverige uppmärksammats och diskuterats kraftigt kring begreppet heder och hedersmord, orsakerna till detta är efter morderna på Sara, Pela och Fadime. I samband med detta så uppmärksammades en ny problematik i Sverige som man tidigare inte hade så mycket kunskap kring. Dessa händelser chockade hela Sverige, då en ny och annan verklighet åskådliggjordes för det svenska folket. Där föräldrar, nära släktingar kan gå så långt och ta sina döttrars liv på grund av något som kallas för "heder". Det har förts många diskussioner på alla samhällsnivåer kring vad detta kan tänkas bero på, vissa väljer att kalla det för kultur - tradition, andra för religion och vissa för patriarkala strukturer. Detta satte igång en debatt om hur man i vårt svenska samhälle ska förhålla sig mot patriarkala värderingar som styr och kontrollerar unga flickors liv. Det som är intressant är att se vad denna hederskultur är, och hur unga flickor som lever i Sverige socialiseras in i denna hederskultur trots att de lever i ett demokratiskt land som Sverige. Vad är orsakerna till att de blir tvungna att bryta upp med sina familjer. Och vilka blir konsekvenserna när dessa flickor väljer att prioritera sig själva genom att gå sina egna vägar – vägen till frihet, vägen till rätten att få ha kontrollen över sitt eget liv?

För mig har detta problem inte varit något nytt då jag själv är turkiska men vuxit upp i det svenska samhället. Denna problematik berör mig på grund av, dels att jag själv har levt efter dessa värderingar men också för min kommande yrkesroll som socionom. Jag anser att det fortfarande idag saknas en hel del kunskaper kring hederskulturen och om hur det går för dessa flickor, efter det att de har brutit upp med sina familjer. Vi har uppmärksammat unga flickors tragedier då de har brutit mot familjens/släktens/normer och värderingar. Vad vi saknar kunskap kring är hur det har gått för dessa unga flickor som har brutit med sina familjer och hur tiden efter har sett ut för dem.

2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

2.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att få kunskap om hur det är att växa upp inom hederskulturen som flicka. Samt att se hur det har gått för några flickor som har valt att gå ur hederskulturen, vad det har inneburit för dem och hur tiden därefter har sett ut.

2.2 Frågeställningar

De frågeställningar som avses undersökas är;

- Hur har intervjupersonernas uppväxt sett ut och vilken inverkan har de patriarkala strukturerna haft på dem?
- Vad var orsaken till uppbrottet från familjen?
- Vad har det inneburit att bryta upp från familjerna, dess fördelar och dess konsekvenser?
- Hur har tiden efter uppbrottet sett ut för intervjupersonerna?

2.3 Avgränsningar

Denna studie har begränsats till att titta på fyra flickor från hederskulturen som har gått emot de turkiska normerna och brutit upp med familjen. Tanken är att försöka lyfta upp en ny minoritetsgrupp som också lever efter hederskulturen. Då fokus har varit mycket kring de kurdiska flickorna i samband med de så kallade hedersmorden, är det lätt att man tolkar det som att detta är ett mönster som bara existerar hos den kurdiska befolkningen.

2.4 Förförståelse

Innan jag började med denna studie så hade jag redan en hel del kunskap kring hederskulturen och vad det innebär att växa upp och leva inom den. Då jag själv är turkiska men född i Sverige visste jag vad det innebar att leva i två olika kulturer med två olika synsätt. Men mitt intresse väcktes då jag kom i kontakt med några flickor från dessa kulturer som hade brutit upp med familjerna. Jag hade få kunskaper om vad det innebar att bryta upp från familjen och leva ett liv utan ett socialt nätverk. Intresset ökade då jag var i Indien och gjorde min praktik på en organisation som arbetar med social mobilisering. Jag förstod att det är något som även vi i det svenska samhället kan ha användning av när det gäller just denna målgrupp. Då många av dessa flickor har betonat ensamheten efter uppbrottet från familjen.

3. TIDIGARE FORSKNING

I det här avsnittet presenteras studiens litteratur, begrepp och olika förklaringar till de bakomliggande orsakerna till hur unga invandrarflickor socialiseras in och tvingas leva under något som kallas för hederskultur. Det finns ett flertal författare som har forskat och skrivit en hel del kring detta. Vidare har det också gjorts statliga utredningar kring denna problematik i försök att hitta lösningar för att öka förståelsen från det svenska samhällets sida. Dessa utredningar kommer även att tas upp i denna studie för att se om det kan bidra till en ökad förståelse för intervjupersonernas berättelser.

3.1 Statliga utredningar

Om man ska titta på de invandrarflickor som lever under starkt mansdominerande kulturer förekommer det en ständig konflikt mellan den egna gruppens kvinnosyn och den större personliga, sexuella och ekonomiska frihet som det svenska samhället gör möjlig. Allt fler av dessa invandrarflickor protesterar mot arrangerade äktenskap, fädernas och brödernas kontroll över deras umgänge och när det gäller valet av pojkvän. Uppfostringsmetoderna skiljer sig åt mellan Medelhavsländerna och Europa. I Medelhavsländerna är man mer orienterad mot familjen som gruppenhet. I denna form är det gemenskapen som prioriteras före självständigheten, medan i Sverige har man en individorienterad syn (Integrationsverkets rapportserie, 2000:6).

3.2 Vad är heder?

Enligt Wikan har hedersbegreppet en lång historia bakom sig och en kraftig värdeladdning som går många år tillbaka i tiden. Hon menar att det finns något hjältemodigt och ädelt över heder, där män satte moraliska principer högt och var ridderliga och modiga. Wikan väljer att säga att begreppet har haft en könsdimension där det oftast kopplas till männens heder. Detta grundar hon på att man i tidig europeisk historia finner många berättelser om män som var tvungna att gå i döden, om det behövdes för att försvara sin heder. Och det enda sättet att återupprätta hedern var genom dueller. Detta hedersbegrepp är även väldigt djupt inrotat i kulturer kring medelhavsområdet. Där man också är beredda att gå i döden för att försvara sin heder, men det finns också ett annat sätt att återupprätta hedern på. Om någon av kvinnorna i familjen/släkten har vanärat deras heder så kan man få tillbaka sin heder genom att döda kvinnan. Eftersom kvinnans sexualitet är kopplad till mannens heder så är det mycket viktigt att hon är "oskuld", fram till dess hon gifter sig. Enligt Wikan handlar det inte bara om att vara oskuld utan hon kan kränka familjens, släktens heder genom att ha ett sexuellt umgänge med en man fastän hon inte är gift med personen. Andra skäl kan också vara på vilket sätt hon lever, hur hon klär och betar sig, om allt detta inte överensstämmer med familjens kulturella normer och värderingar så påverkar detta familjen/släktens rykte.

Begreppet har en motsägelsefull egenskap eftersom det är männens heder som är den avgörande faktorn kopplat till kvinnornas sexuella beteende både i Europa, Mellanöstern och andra regioner. Wikan väljer att titta på detta fenomen mycket utifrån kulturerna kring Mellanöstern (Wikan, 2003).

Koçtürk-Runefors vill synliggöra att hedersproblematiken inte bara har med islam att göra. Detta grundar hon på att hedersetikerna kring kvinnors sexualitet inte är något typiskt för islam utan förekommer även i många icke-muslimska länder. Hon menar också att det inte var länge sedan detta tankemönster fanns även i Nordeuropa. I Nordeuropa har man idag alltmer gått

ifrån dessa värderingar medan hedersmoralen fortfarande är väldigt djupt förankrad i de flesta kulturer kring Medelhavet, där man fortfarande lever efter dessa värderingar. Där den har sin grund i föreställningen om att kvinnor inte själva är kapabla att värna om sin kyskhet i manssamhället. Utan att det är de manliga släktingarnas ansvar att se till att kvinnornas ärbarhet står under deras kontroll och att de lever och uppfyller den patriarkaliska familjens förväntningar och krav på dem. Men att det är den islamiska läran om mannens "naturliga svartsjuka" och plikt att bevaka kvinnan som leder till att hederskänslan förstärks och stramas åt och att man fortfarande lever efter dessa värderingar så starkt än idag.

Författaren inriktar sig på den turkiska kulturen och menar att även om folk frångått officiell religionsutövning lever fortfarande detta hedersbegrepp kvar när det gäller kvinnans sexualitet, och utgör själva grundvalen för den turkiska familjen och rollfördelningen inom denna. För att bli respekterade i dessa samhällen krävs det att mannen är hederlig och att kvinnan har en skamkänsla i kroppen. En kvinna som offerar sina egna intressen för att lyda sin far, senare sin make, och som uppfostrar sina barn, blir ofta mer respekterad än en ogift kvinna som undandragit sig manlig kontroll. Turkiska kvinnor uppfostras redan som barn till att betrakta den manliga hedern lika viktig som sin egen heder (Runefors, 1991).

Det som också är väldigt intressant är Wikans resonemang kring "heder", där även hon betonar att detta varken handlar om islam eller "traditionell kultur" utan om specifika överväganden som har gjorts av specifika människor som är präglade av ett speciellt livsmönster. Här ingår patriarkala uppfattningar och en stamstruktur som gör kvinnorna till männens egendom. Dessa patriarkala stamstrukturer är kollektivistiska där individen är underkastad kollektivets vilja och har skyldigheter gentemot det. Och för att förstå vad "heder" är så behöver vi ett avgränsat och tekniskt begrepp, där vi inte kan använda förklaringar som är kopplade till svenskans "heder". Eftersom de är mångtydiga. Det finns en viss uppsättning regler som specificerar vad som tillför och inte tillför heder, dvs. det förekommer en hederskod med ärbarhetsnormer. Reglerna är väldigt tydligt specificerade där det absolut inte råder någon tvekan om vilka de är. Det är värden som har valts ut och givits överordnad betydelse. De fungerar som grundvärderingar, bryter man mot dem då förlorar man också sin heder (Wikan, 2004). De får sina konkreta manifestationer genom symbolhandlingar, dvs. gester, verbala antydningar, klädsel, sätt att röra sig osv. Det är genom socialisationsprocessen som den enskilda människan införlivar denna kultur som också kan kallas för, sexualkulturen. I dessa patriarkaliska samhällen har mäns och kvinnors sexualitet formats på olika sätt och en rad föreskrifter har reglerat sexualiteten inom ramen för den könsspecifika socialisationen. Utgångspunkten för detta är att sexualiteten uppfattas som en otyglad och hotande naturkraft inom människan, vilket innebär inskränkningar och tabuiseringar av denna hotande kraft. Det är endast den manliga sexualiteten som har erkänts och bejakats utan några som helst restriktioner eftersom den anses vara normbildande för kvinnor. Med detta menar författaren att det är de manliga reglerna som har bestämt när, var och hur kvinnlig sexualitet har varit tillåten, vilket innebär mäns kontroll över kvinnors fruktsamhet och över olika arrangemang för samlevnad (Månsson, 1984)

Skillnaden i samhällen där man lever efter hederskoden är att hedern är uthängt till allmänt beskådande. Där det handlar om omvärldens värderingar av en person, till skillnad från personens egna moraliska kvaliteter. Det är detta som är det problematiska, att heder ligger i det yttre, hur saker och ting uppfattas av andra. Vad folk kan säga kan förstöra en hel familjs heder och ära. Ryktet i dessa kulturer är ett socialt faktum som man måste leva upp till, därför blir värnandet om privatlivet fruktansvärt viktigt. Och det gäller att inte ge folk anledning att prata. Heder är knutet till en person eller ett kollektiv och kvinnor har ingen heder, utan det är

männen som har heder och kvinnorna bär skammen. Om en kvinna inte har skam i kroppen så kan hon störta hela släkten i vanära. Skammen i sin tur blir inte realitet förrän den blir offentlig, eftersom den ligger i andras ögon. Vanäran i sig uppstår på grund av omgivningens värderingar.

Eftersom hedersbegreppet har en sån stark roll i dessa kulturer så måste man värna de egna intressena för att uppnå politisk och social status. Staten är inte beredd att bistå med detta därför betraktas dem som fiende eller motståndare till dessa normer. Kollektivet är den grupp som måste se till att främja sina intressen för medlemmarnas vägnar. Och individens intressen är underordnade kollektivets intressen. För att förstå hur problemen uppstår i dessa kulturer som har detta tänkande så måste man först förstå att kvinnor symboliserar gruppens – familjens, släktens, nationens sammanhållning och kontinuitet. Där dem är den kulturella identitetens väktare. Mannens kulturella och nationella identitet kommer i uttryck i kvinnan som måste kontrolleras (Wikan, 2003).

3.3 Individen och Kollektivet

En avgörande faktor kring hedersproblematiken är också oftast familjekonstellationen, där flickornas rättigheter ofta krockar med kollektivets normer och värderingar. Som bottnar kring de tankemönster som redan har beskrivits här ovan. Okin kritiserar mångkulturalismens företrädare som bortser från de könsdiskriminerade seder och skillnader i makt mellan könen i minoritetskulturer som kräver att dessa seder ska respekteras i sina särdrag. Det hon lyfter fram är; hur demokratiska stater bör hantera konflikten, jämlikheten mellan båda könen men också hur de kan blunda för kraven på respekt och särskilda rättigheter från minoritetskulturer som inte internt erkänner denna jämlikhetsidé?

Okin menar att gamla dominerande kulturella, religiösa föreställningar ger skäl för gruppens kontroll av kvinnors kroppar och reglering av deras liv. Där mångkulturalism oftast bidrar till att kvinnor hamnar i kläm. Det hon lyfter fram är att våra samhällen måste göra något mer för att ta hänsyn till kvinnorna inom gruppen än att bekymra oss för gruppen som helhet, då det finns dominerande tankesätt och seder i dessa grupper som går emot uppfattningen av att kvinnor och män är jämlika. Hon tar upp viktiga frågeställningar kring; om vi inte borde fördöma grupprättigheter när en kultur på ett mycket orättvist sätt begränsar sina medlemmars villkor. Vidare ställer hon centrala frågor; *"hur vi bör förstå ett engagemang för jämlikhet i en värld som rymmer mångfald mänskliga olikheter, stränga makthierarkier och bråddjupa klyftor i levnadsvillkor"*? (Okin, 2002). Okins kritik riktar sig mot hur vi i de liberala staterna kan acceptera att det finns minoritetskulturer/religioner som ställer krav på individer som kolliderar med våra jämställdhetsnormer. Hon menar att vi inte kan tillåta grupper få rättigheter som förtrycker de individuella rättigheterna, då det finns kulturer som backar upp och underlättar mäns kontroll över kvinnor på olika sätt. I sådana kulturer råder det klara skillnader i makt mellan könen, där det oftast är de manliga medlemmarna som bestämmer och uttrycker gruppens uppfattningar, seder och intressen.

Okin vidareutvecklar det med att det är även inom hemmet som kulturen praktiseras, bevaras och överförs till den yngre generationen. Vidare menar hon också att när en kultur kräver och förväntar sig allt detta från kvinnorna desto mindre chans har de att uppnå jämställdhet i någondera sfären. I länder som fortfarande lever efter fundamentalistiska tankar såsom Mellanöstern, Latinamerika och Asien lever fortfarande patriarkala ideer vidare än idag, trots att många länder i Väst har övergått från dessa tankemönster. Dessa traditioner har välutvecklade socialiseringsmönster, ritualer, giftermålstraditioner och andra kulturella seder

som ställer kvinnors sexualitet och reproduktiva förmågor under mäns kontroll. Som exempel tar hon upp barn- och tvångsäktenskap, vilka flickorna gifter sig med, att de är oskulder när de gifter sig. Allt detta menar Okin är ytterliggare ett sätt för männen att kontrollera flickorna. Okin nekar inte till att det fortfarande förekommer patriarkala ideer även i västliberala kulturer, där det fortfarande finns könsdiskriminering i många olika former. Men skillnaden är ändå dock att i de mer liberala kulturerna så är kvinnorna mer juridiskt garanterade samma friheter och möjligheter som männen, där de inte låter sina döttrar känna att de är mindre värda i jämförelse än sina pojkar.

Okin ställer sig frågande till varför kvinnor från patriarkala kulturer som kommer till liberala stater i väst ska skyddas mindre från manligt våld än andra kvinnor, då det kulturbaserade försvaret kränker kvinnors och barns rätt till lika skydd av lagen. Will Kymlickas argumentation kring begreppet frihet spelar en viktig roll i detta resonemang där grupper som kräver speciella rättigheter måste också styras av samma liberala principer som inte inkräktar på de egna grundläggande rättigheter genom interna restriktioner eller diskriminerar personer inom gruppen på grund av kön, ras eller sexuell läggning. Dessa krav spelar en avgörande faktor för en väl genomtänkt liberal motivering för grupprättigheter, eftersom en sluten eller diskriminerande kultur inte kan skapa samma förutsättningar för individuell utveckling som liberalismen fordrar. Då kollektiva rättigheter kan resultera i förtryckande subkulturer som understöds av en omgivande liberalt samhälle. I diskussionerna framkommer det hur kulturellt godkända seder som förtrycker kvinnor oftast förblir dolda inom privatsfären eller inom hemmet. Slutsatsen av Okins artikel är att uppmärksamma minoritetskulturers rättigheter för att det ska överensstämma med liberalismens grunder där vi bör inrikta oss på att främja välbefinnandet för gruppens medlemmar. Och att vi inte kan försvara gruppens självutnämnda ledare som oftast består av äldre och manliga medlemmar att det är de som ska representera hela gruppens intressen.

Det som har väckt en otrolig stor debatt i det svenska samhället är efter morderna på de unga invandrarflickorna som har förföljts, misshandlats och dödat i hederns namn. I samband med detta väcktes en helt annan värld för det svenska folket med ett helt främmande livsmönster i jämförelse med de västerländska normerna. Detta i sin tur ledde till att den svenska staten började inse att det finns många unga flickor som dagligen lever under hot och förtryck där de inte har rätten till att få bestämma över sina egna liv. I samband med dessa händelser förstod staten att man måste finna en lösning för problem som sådana. Astrid Schlytter har valt att studera hur vår svenska lagstiftning fungerar och hur socialtjänsten har bemött och hjälpt dessa flickor. Hon tar också upp samma diskussioner kring heder, arrangerade äktenskap, individ-kollektiv, precis som tidigare nämnda författare. Hon ställer liknande frågeställningar som Okin, där hon undrar om man kan låta familjens/gruppens mål gå före individens? Dessa konflikter är inte bara familjeangelägenheter utan berör samhället i stort, där samhället inte har lyckats med att skydda de berörda flickorna. Schlytter börjar att inleda med integrationsminister Mona Sahlins slutsatser i en rapport som redovisar socialtjänstens insatser under 2001, om att samhället inte har förmått att skydda de flickor som vägrat att bli bortgifta eller leva efter de krav som hederskulturen ställer på dem.

I denna rapport framkommer det att socialtjänsten är en myndighet som företräder samhället där syftet är att ta hand om sina medborgare. Och att de har misslyckats i sitt arbete med att tillvarata de utsatta flickornas intressen. Schlytter väljer att se på denna problematik utifrån flickornas perspektiv. Hennes forskning bygger på fyra flickor från hederskulturen där hon ingående beskriver om hur deras förhållningssätt har sett ut till att leva mellan två olika kulturer med helt olika normer och värderingar. Det finns ett system av normer och regler

som begränsar flickornas handlingsramar, där de hindras att använda och utveckla förmågor som att tänka, resonera, göra egna val och att utvecklas känslomässigt. Inom dessa grupper finns det enligt Schlytter två slag av normer; ”kvalifikationsnormer”, som markerar plikter och rättigheter för olika personer, och ”kompetensnormer”, som anger vem som har kompetensen att bestämma rättigheternas och plikternas innehåll. Förutom att ange handlingsramar så finns det också ett ”konfliktlösning”- och ”sanktionsystem” som strider mot det svenska samhällets normsystem. Och om flickan inte följer de regler som gruppen/kollektivet ställer på henne kan hon bestraffas. Det kan vara att förskjuta henne, skicka henne tillbaka till föräldrarnas hemland, misshandel eller i sällsynta fall kan det gå så långt att man tar hennes liv (Schlytter, 2004).

4. TEORETISKA PERSPEKTIV

I denna studie har teorier kring feministiska perspektiv fungerat som en central roll. Detta för att försöka förstå och komma närmare synen på könsskillnaderna som framkommer tydligt i de patriarkala samhällsstrukturerna. Två betydelsefulla teorier tas upp i detta kapitel, radikalfeminismen går in mer allmänt kring hur feminismen ser på dessa könsskillnader utifrån ett globalt perspektiv medan det andra perspektivet tittar närmare på skillnaderna kring själva könssymboliken.

4.1 Radikalfeminism

Enligt radikalfeminismen är alla kvinnor utsatta för ett förtryck och deras gemensamma fiende är patriarkatet. Patriarkatet betecknar ett samhälleligt system som bygger på mäns dominans över kvinnor där alla män har fördelar över att vi lever i ett patriarkat eftersom det ger dem makt över kvinnorna. I alla kända samhällen har förhållandet mellan könen varit baserat på makt. Kvinnor blir inskolade i patriarkatets ideologi redan som små flickor inom familjesfären. Under uppväxten lär skolgång, litteratur och religion dem att kvinnor är underordnade och har ett lägre värde än män. Dessa idéer internaliseras av både kvinnor och män och blir en del av en osynlig maktordning. Följden blir att många kvinnor accepterar tanken att de är underlägsna. Kvinnor hålls nere med våld och hot om våld. Patriarkatets yttersta uttryck är kontrollen av kvinnor som sexuella varelser, där förtrycket utformar sig i form av männens kontroll över kvinnorna i familjen, i sexuellt förtryck både inom och utom familjen eller genom kvinnomisshandel och kvinnoförakt. Våldet kommer in i bilden när kontrollen inte kan upprätthållas med andra medel (Integrationsverkets skriftserie IV, 2003).

Enligt radikalfeminismen upprätthålls inte kvinnoförtrycket i första hand av orättvisa lagar eller av ekonomiska strukturer utan det upprätthålls av män. Eftersom män som grupp har ett intresse av att kvinnor är underordnade. Radikalfeminismen uppmärksammar den *kulturella nedvärderingen av kvinnor*, vilket innebär att man har en syn på kvinnor som mindre värda än män. Detta är en grundsten i patriarkatet som präntas in i små flickor redan från födelseögonblicket. Begreppet patriarkat har i feministisk diskussion främst i den akademiska världen ersatts numera med begreppet ”genussystem” eller ”genusordning”, liksom kön har ersatts med ”genus”. Samhällen behandlar de två olika könen olika oftast till kvinnökönets nackdel (Gemzöe, 2004).

Hierarkin mellan könen underbyggs av våra föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Arbetsdelningen mellan könen underbyggs av föreställningar om att kvinnor och män har olika karaktär och egenskaper. Kvinnor förväntas vara omvårdande, känsllosamma,

mjuka och relationsinriktade medan män antas ha egenskaper som självständighet, målmedvetenhet och förmåga att fatta snabba och förnuftiga beslut. Vissa feminister menar att genus är en *rationell* kategori vilket innebär att kvinnligt alltid måste förstås i relation till vad som är manligt. För att kvinnor är det som män inte är, och män är det som kvinnor inte är, däri skapas skillnaderna. Den manliga hälften värderas alltid högre. När kvinnor sätter mäns behov och intressen i första rummet deltar de i nedvärderingen av sig själva. En patriarkal kultur osynliggör och försvårar för kvinnor att inse att de också är något annat än enbart ett bihang till männen (a.a).

Men att kunna se något annat är väldigt svårt då man redan som barn socialiseras in i olika könsroller. Enligt Gemzöe kombinerar Nancy Chodrow psykoanalys med sociologiska iakttagelser där hon tittar på hur socialiseringen av flickor och pojkar går till. Hon menar att både flickor och pojkar har en kvinna som första vårdare men detta får olika konsekvenser för de båda könen eftersom flickorna utvecklar sin könsidentitet i relation till en likkönad vårdare och identiteten utvecklas i hög grad genom identifikationen med modern. De båda könen socialiseras till sina roller i produktionen och i hemmets sfär. Familjer reproduceras, kvinnor socialiseras till moderskap och omhändertagandet av små barn förblir en kvinnlig angelägenhet.

Enligt den västerländska idealbilden är modern en självuppoffrande varelse som med en ängels tålmod ständigt är till hands för barn och man. Hon är till för andra och sätter alltid sina egna behov och intressen i andra hand. Det är bilden av Madonnan, den goda kvinnan vars motbild är Horan. Horan representerar patriarkatets förtryck av kvinnors sexualitet där moderskapet visar ett förslavande av kvinnor där kvinnor hålls fångna i kroppsliga, biologiska processer som dömer dem till tystnad och till att vara "*det andra*" i förhållande till mannen. Inte förrän man lyckas befria sig från mödrarnas slaveri som splittrar kvinnors inre kan man bli en fri och autonom individ (Gemzöe, 2004).

Enligt Gemzöe försöker Rubin förklara kvinnors underordning med hjälp av Levi Strauss teori om "*släktskap*" och Freuds "*psykoanalytiska*" teori. Levi Strauss menar att äktenskap är den mest grundläggande formen utbyte av gåvor, där kvinnor är den dyrbaraste gåvan. Den grundläggande principen i släktskapssystem är att kvinnor utbyts som gåvor mellan grupper av män. Kvinnoutbytet binder samman släktskapsgrupper och gör dem beroende av varandra. Hans teori om kvinnoförtryck är ett resultat av sättet att organisera familj och sexualitet. Anpassningen till släktskapssystemet innebär ett större förtryck av den egna viljan och personligheten för kvinnan än för mannen. Det är kvinnor som blir utbytta, män som byter. Om detta ska fungera är det fördelaktigast, ur systemets synpunkt, om den kvinnliga sexualiteten är sådan att den svarar på andras begär än att själv begära. Sättet att organisera sexualiteten kräver att kvinnan ger upp sin egen vilja. Den fundamentala principen som markerar kvinnans underordning är att hon är den som blir bytt, och mannen är den som byter. "*kvinnoutbyte*" uttrycker i korthet principen för ett system där kvinnor inte har rätten över sig själva.

I Freuds psykoanalytiska teori använder Rubin sig av för att öka förståelsen till vårt samhälles genussystem. Hon menar att de förhållanden som upprättades mellan könen i historiens begynnelse fortfarande dominerar våra begrepp om kvinnor och män. Freuds teori om hur psykosexuell identitet utvecklas bygger på hans material om människors psyke i 1900-talets Europa. Han menar att barns sexuella identitet skapas i den oidipala fasen, där barn lär sig att åtrå det motsatta könet. Flickor upptäcker sin egen "*penisavund*" vilket betyder att de definieras genom det de inte har, det vill säga manligt könsorgan. Att ha penis kan också

förstås symboliskt som att ha tillgång till den manliga maktpositionen. Den psykos sexuella identitetsprocessen gör barn till heterosexuella flickor och pojkar, där en central skillnad mellan könen är en ojämlik maktfördelning. För flickor innebär anpassningen en passiv, sexuell roll. Det finns också en kritik mot Rubins teori och det är att hon inte ser till de västerländska samhällens struktur utan hon tar avstamp ifrån andra samhällen (Gemzöe, 2004).

4.2 Ett feministiskt perspektiv kring könssymboliken

I ”Den öppna kroppen” försöker Solheim (2003) att finna mer djupgående förklaringar till varför kvinnors sexualitet har blivit ett sånt hett och omdiskuterat ämne. Solheim baserar sin forskning kring den moderna kropps- och könssymboliken. Där hon menar att begrepp om kön redan är inramade på förhand av en symbolisk föreställningsvärld, vars underliggande metaforik till stor del redan är underförstådd och inte är tydligt uttalat. Med detta vill hon mena att de olika könsrollerna, redan i förväg är bestämda vilka positioner de innehar, där kvinnan kännetecknas som det primära symboliska objektet medan mannen framträder som det ”rena” subjektet. Solheim talar också om kroppen som gränsfenomen, där våra kroppar är bärare av symboliska betydelser. Vidare menar hon att vi upplever kroppens gränser som om de var verkliga där de kan tänjas, invaderas och överskridas och ibland även omdefinieras.

Kvinnokroppen är det som framstår som det gränslösa, det som inte har eller ska ha egna gränser, och som är raka motsatsen till manskroppen. Denna symboliska könsfigur väljer Solheim att kalla för ”den öppna kroppen”. Hon menar att denna bild är så starkt objektiverad som kroppslig erfarenhet, både för män och för kvinnor så att den oftast ”framträder som sann”. Eftersom denna hårdprogrammerade verklighet oftast redan är så starkt objektiverad så menar hon att könskonstruktionen vilar på en form av ”materialisering”, som inte är tillgänglig, varken för information eller meningsbyte, där vi befinner oss i ett rum där vi inte kan tänka annorlunda, utan där ramarna sammanfaller med våra egna gränsupplevelser.

Vad Solheim vill uppnå med denna studie är att göra ett försök till att börja tänka om när det gäller kroppens figurativa betydelse, att vi bör omdefiniera ramarna för det möjliga. Detta kan vi bara uppnå genom att börja som hon själv uttrycker det, att frikoppla vårt symboliska tänkande till dess primära kroppsliga referenser, att bryta betydelsekedjorna som skapar metaforer kring kön och kropp. Solheim menar också att detta tankemönster existerar i alla kulturer där man kopplar kön till kroppen, och att man i alla tider har haft den grundläggande symboliska utgångspunkten för att avgränsa det kvinnliga från det manliga. Men inom den moderna västerländska kulturen finns också en paradox, där moderniteten som kulturform kännetecknas som en universalistisk moralkod som poängterar alla människors likhet, dvs. Att varje individ är bärare av allmänna och absoluta mänskliga rättigheter. Samtidigt som våra föreställningar kring kön grundar individer till komplementära rättigheter och plikter.

Solheim menar att själva kulturen är en ”könad” struktur som bidrar till att könsmetaforer och könsbetydelser utgör vår grundläggande verklighetsuppfattning, där våra könsföreställningar avspeglar en verklighetsbild. För att göra ett försök till att komma närmare förståelsen till vilka koder som ligger som grund och upprätthåller våra tydliga och bestämda könsroller även idag i vårt moderna samhälle, tittar hon på det fältarbete hon har bedrivit i ett litet kustsamhälle, en ökommun på norska Vestlandet. De familjer hon har studerat är, ”offshore-arbetarfamiljer” och sjömansfamiljer. Skälet till varför hon just har valt dessa familjer är för att de lever efter traditionella norska ”kärnvärderingar”, som tydligt visar de olika positionerna och grundvärderingarna kring mannen, kvinnan och familjen. Hennes studie

kreter kring den symboliska konstruktionen. Och utifrån denna studie försöker hon komma närmare dessa kvinnors liv, arbetsfördelningen mellan män och kvinnor, samt vilka tankar som genomsyras i detta samhälle. När det gäller arbetsordningen i dessa familjer så är den redan i förväg bestämd av en form kulturella föreskrifter – instruktioner som definierar bestämda relationer mellan kvinnor och män. Där hushålls- och hemarbete är ett genomgående drag hos kvinnligheten. I denna studie visade det sig att kvinnorna var mestadels inne i huset och skötte barnuppfostran och hemsysslorna medan männen periodvis var borta och arbetade. Ett viktigt tema i denna studie är att kvinnornas rörelser är hårt kopplade till makarnas hemkomst och avresa – fram och tillbaka från havet.

Enligt Solheim utgör mannens pendlande in och ut ur hemmet familjens viktigaste *tidsmarkörer*, som delar upp hushållets organisering i *hemmaperioden* och *bortaperioden*. Det viktiga i detta är att hustruns centrala förpliktelser är att övergången mellan dessa perioder måste ske så smärtfritt som möjligt. Det vill säga att hon måste öppna ett tillräckligt stort "rum" för mannen när han är hemma, samtidigt som hon måste sluta till detta rum när han är borta. Kvinnan måste vara tillgänglig i hushållet när mannen är hemma, detta utgör en begränsning för hennes egna rörelser under hemmaperioderna. Därför måste kvinnorna se till att anpassa sina egna intressen då mannen är borta så att hon kan vara *fri* då han kommer hem. Men det finns också moralkoder i detta samhälle som inte ser så positivt på gifta kvinnor som *ränner ute på vägarna* utan sin man. Detta leder till att kvinnans möjligheter till att lämna hemmet är mycket begränsade. Även i dessa samhällen finns skräcken hos männen att de en dag ska komma hem och upptäcka att hustrun inte längre är där eller att det finns en ny man som tagit deras plats. Hela tiden finns bilden av *den otrogna hustrun* där i deras fantasier.

Hemmets sysslor är en del som oftast faller på kvinnans lott, då det kvinnliga domineras av renlighet och ordning som består av uppgifter som endast hon kan utföra, eftersom det tillhör intimsfären. Då detta område är starkt förknippat med starka föreställningar kopplat till hustruns heder – och skam, där den kvinnliga renligheten står på spel. Vad Solheim vill lyfta fram med detta är att hon menar att dessa aktiviteter är lik en *rituell* karaktär där allt upprepas och utförs på förutbestämda och ceremoniella sätt. **"Vad är det egentligen dessa kvinnor gör?"**

Enligt Solheim är de upptagna av att utföra en invecklad renlighetsritual. Och genom denna ritual upprätthåller de en symbolisk ordning. Solheim hänvisar till Mary Douglas (1966, 1975) antropologiska kulturanalys, där varje kulturell ordning skapas genom att man skiljer och sorterar ut sådant som är främmande och tillhörande andra områden. Denna separations- och sorteringsverksamhet innebär produktion och bevarande av vissa gränser där överskridandet framkallar föreställningar om *renhet* och *orenhet*. Det rena är det som är avskilt och avgränsat, obesmittat av kontakt som inte tillhör detta fält. Det orena är det som flyter över gränserna, som inte håller sig till sin egen kategori, det oklara, formlösa och tvetydiga. Det är dessa gränsöverskridanden som signalerar fara, det är dem som hotar med kaos och upplösning och ger upphov till omständliga ritualer.

Slutsatserna kring denna studie är att föreställningarna kring kulturell ordning är förknippat med könsdistinktioner, frågan om *avgränsningen av det kvinnliga*. Denna ordning kvinnorna är fullt sysselsatta med att upprätthålla handlar egentligen om en markering av *kvinnans gränser*. Den symboliska representationen framställer kvinnans öppenhet som något *inneboende* som gör att hon inte är kapabel själv att skilja mellan intrångarna. Och att det är denna kvinnliga *indiskriminering* som utgör den kulturella logik som nödvändiggör en påtvungen *inneslutning* för att skydda hennes renhet. Om denna instängning misslyckas – och

kvinnligheten uppträder *utan gränser* är detta en synd som bringar vanära över kvinnan och männen men också som hotar hela den symboliska världen med oordning. Detta bidrar till att dessa metaforer understöder olika former av rituella avgränsningar, där dispositionsrätten och kontrollen över denna obegränsade kvinnlighet reserveras för den äkta maken i kraft av hans *fullständighet* som en separat person. Kvinnors sexuella öppenhet med dess associationer till att bli öppnade, genomträngda, uppfyllda av manligheten tycks vara huvudmetaforen för den öppna kroppen, där kvinnligheten har bristande gränser. I jämförelse med kvinnokroppen tycks manskroppen vara den som är sluten och innesluten i sig själv, dvs. den som framstår som *ren*.

I vissa kulturer som är mer kroppsmedvetna än den västerländska är dessa könsmetaforer mer tydliga. Som till exempel runt Medelhavsområdet uppfattas den sexuella kvinnan som ett ständigt hot mot den etablerade symboliska ordningen, där fokuseringen gäller hennes sexuella öppenhet som kan bringa vanära och skam över mannen, familjen och släkten. Just av den anledningen måste därför kvinnan inhängas, avgränsas och kontrolleras. Samtidigt som det också finns en undermedveten föreställning där kvinnan är oförmögen att *sätta gränser*. Det som kan tänkas skapa problem är de samhällen som fortfarande har en holistisk och partikulär människosyn. Med detta vill han mena att ”det är samhällen där den enskildes existens är olösligt invävd i kollektiva organisationsformer som familj, släkt, stam, kast, skrå och även stat och imperium” (Solheim, 2001). I dessa kulturer med detta synsätt är man i första hand familjemedlem och i andra hand en enskild individ (Integrationsverkets rapportserie 2002:14). Vem du är definieras av det sociala sammanhang som du tillhör, där din identitet redan är socialt tillskriven och förutbestämd.

5. METODOLOGISKA ÖVERVÄGANDEN

I det här avsnittet redovisas hur själva förfaringssättet har gått till i samband med intervjuerna. Jag börjar med att beskriva varför jag har valt den kvalitativa forskningsdesignen, sedan lite kort information kring urval, generaliserbarhet, etiska överväganden, reliabilitet och validitet.

5.1 Metod

Uppsatsen är baserad på kvalitativa intervjuer med fyra unga kvinnor från Turkiet som har levt under hedersförtryck. Kvalitativa intervjuer användes för att försöka komma närmare dessa kvinnors erfarenheter genom att ”erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka de beskrivna fenomenens mening”. Med den kvalitativa metoden kan man också få nyanserade beskrivningar som visar på mångsidigheten i intervjupersonens upplevelser. Metoden ger också en förståelse för den emotionella innebörden i intervjupersonens tankar, känslor och upplevelser. Samt ger den också möjlighet att nå kunskap om individens subjektiva upplevelser utifrån hennes egna ord, uttryck och meningsbeskrivningar (Kvale 1997).

En annan viktig orsak till varför kvalitativa intervjuer valdes för denna studie, är för att den kvalitativa metoden lägger tonvikten på kvinnors vardagsvärld samt utnyttjar metoder som gör det lättare att förstå kvinnors liv och belägenhet, där det finns ett mål om att förändra de förhållanden som undersöks. Med detta menar Kvale att det är lättare att uppmärksamma kvinnors situationer eftersom denna metod passar just kvinnoforskningen, till skillnad från den kvantitativa forskningen som oftast uppmuntrar till en osund åtskillnad mellan dem som vet och inte vet, där männens sätt att uttrycka sig kan fångas upp genom frågeformulär. För kvinnorna däremot är det lättare att skapa förbindelser mellan olika områden av sina liv

genom kvalitativa djupintervjuer. Den enda grundläggande förutsättningen måste vara att kvinnor förtrycks, vilket passar väldigt bra ihop med denna undersökning då kvinnorna i denna studie har varit och är fortfarande till viss del förtryckta (Kvale, 1997).

5.2 Urval av intervjupersoner

Intervjupersonerna i denna studie är fyra unga turkiska kvinnor mellan åldrarna 23-29 år. Anledningen till detta urval var för att de, genom deras erfarenheter, var lämpliga kandidater för att uppnå studiens syfte. Två av intervjupersonerna var bekanta till mig. Via dessa två intervjupersoner kom jag i kontakt med den tredje av intervjupersonen som i sin tur var en bekant till dem. Enligt Essaiasson är detta ett ”snöbollsurval, där en informant pekar vidare på nästa informant” (Essaiasson, 2003). Min fjärde intervjuperson kom jag i kontakt med via en arbetskollega som arbetar på en organisation som hjälper och stödjer unga flickor och kvinnor från hederskulturen som har rymt hemifrån.

Intervjupersonerna i denna studie har alla gjort uppror och brutit med familjen/släkten sedan en lång tid bakåt. Dessa kvinnor valdes för att det har passerat en tid sedan de lämnade sina familjer. En tanke fanns om att de har haft tid att reflektera över sina liv och vad det har inneburit, för dem efter uppbrottet. Intervjupersonerna är ett medvetet tänkt urval då de ”omfattar ett koncentrat av kunskap med avseende på det forskningsproblem” (Essaiasson, 2003) som studien undersöker. Där deras livserfarenheter kan bidra till en ökad förståelse.

5.3 Representativitet

Det gemensamma med alla dessa unga kvinnor är att de först och främst representerar en grupp kvinnor från den turkiska minoriteten där alla lever i Sverige. Tanken bakom varför kvinnor från den turkiska minoriteten valdes är för att det har varit de kurdiska kvinnorna som har varit i fokus när det gäller hedersmord och hederskulturen, i massmedia den senaste tiden. I denna studie ligger fokus på att se hur det ser ut för den turkiska minoritetens kvinnor, hur de förhåller sig till det som kallas för hederskulturen. Att vara ung kvinna och växa upp under regler och restriktioner som fäder och andra manliga släktingar har bestämt. De alla har gemensamt erfarenheten av att ha levt under ett patriarkalt förtryck där de både har hotats och utsatts för grov misshandel.

5.4 Intervjuernas utformande och genomförande

Datainsamlingen har genomförts genom fyra kvalitativa intervjuer med varje enskild intervjuperson personligen, där varje intervju har pågått under 1-2 timmar. Intervjuerna genomfördes hemma hos intervjupersonerna och spelades in på bandspelare. Kontakten med intervjupersonerna började med personliga telefonsamtal där studiens syfte presenterades. De fick då en noggrann förklaring till varför de blivit utvalda till denna studie samt praktisk information om upplägget. Tid och plats för var intervjuerna skulle äga rum bestämdes. Alla intervjupersoner hade önskemål om att dessa borde äga rum i deras hem.

Vidare informerades de om att detta är frivilligt och att allt som sägs och kommer upp under intervjun kommer att sekretess läggas med figurerade namn för att ingen ska kunna igenkännas. Frågan om de ville delta i denna undersökning, lämnades öppen, för att de skulle kunna tänka igenom i några dagar, vilket inte behövdes då de direkt i telefon tackade ja. Enligt Kvale är det viktigt att man redan innan intervjuerna informerat undersökningspersonerna om undersökningens syfte, hur den ska läggas upp, om risker och

fördelar, samt att man har deras samtycke (Kvale, 1997). I vissa fall kan det vara problematiskt med ett samtycke till exempel när det gäller mindreåriga. Då räcker det inte med intervjupersonens samtycke utan då måste även förmyndaren ge sitt samtycke eller om det handlar om skolelever då måste man höra sig för med skolpersonal eller rektor (Trost, 1997). I detta fall uppstod inga problem kring samtycket då intervjupersonerna var myndiga.

Intervjuerna genomfördes på svenska istället för vårt eget modersmål turkiska, tanken till varför det valdes bort är dels på grund av att alla intervjupersonerna kan flytande svenska och har dessutom mycket lättare för att uttrycka sig på svenska. Den andra faktorn är att det finns en svårighet att översätta från turkiska till svenska då värdefull information kan gå förlorad.

5.5 Databearbetning och analys

Först börjar jag med en kort presentation av vad som har framkommit ur intervjuerna. Jag gör en kort sammanfattning av flickornas berättelse, som jag kopplar in i tre olika teman. Tema ett väljer jag att kalla för; *uppväxten* - där beskriver flickorna lite kort om hur deras uppväxt har sett ut och lite närmare kring socialisationsprocessen, tema två kallar jag för; *rykte, heder och kontroll* – som beskriver lite vilken roll ryktesspridning och heder har spelat för roll i deras liv, tema tre kallar jag för; *uppbrottet och tiden efter* – där flickorna beskriver vad orsaken till deras uppbrott från familjerna var och hur tiden efter såg ut för dem. Efter varje presentations genomgång har jag valt att lägga upp analysen utifrån dessa tre teman där jag kopplar in teori och tidigare forskning tillhörande respektive tema del.

Jag har valt att intervjua och ta del av fyra turkiska flickor som har gjort uppbrott med sina familjer. Jag började med att titta på flickornas uppväxt, hur de olika relationerna har sett ut mellan mamman – pappan, mamman- döttrarna, pappan- döttrarna och till sist flickan- maken. Flickornas socialisation in i denna hederskultur sker i tidig ålder. Redan som barn får de veta vad kvinnans roll är och vad det förväntas av dem. Det finns en del intressanta saker som jag har märkt kring denna studie. Det ena är att jag har sett ett mönster som förekommer flera gånger i olika skepnader. Tittar man på moderns och faderns relation ser döttrarna väldigt tydligt vilka förväntningar fadern har på modern i rollen som hustru. De ser även vilka begränsningar modern har i sitt livsutrymme. Eftersom fadern är den som är högst i familjehierarkin är det också han som tydligt sätter reglerna inom hemmet. För att visa tydligt vem det är som bestämmer hemma tar han till våld, oftast sker detta inför döttrarna. Genom detta försöker han skrämja och infoga kvinnorna in i det turkiska levnadssättet och dess normer. Eftersom kvinnans sexualitet är ett av de viktigaste inslagen inom denna kultur så är det också den som ska avgränsas, bevakas och kontrolleras. Detta faller på fadern och de manliga släktingarnas ansvar. Till sin hjälp använder de mammorna som fungerar som en länk mellan fadern och döttrarna. Mammorna har en dubbel position å ena sidan är det hon som täcker upp döttrarna i vissa oacceptabla situationer å andra sidan är det hon som har ansvaret att se till att döttrarna lever upp till dessa traditioner och normer. Relationen mellan mamman och pappan består av mycket våld och ingen kärlek. Så småningom när flickorna börjar komma upp i puberteten först då kommer fadern in i bilden. Från att ha tillbringat väldigt lite tid hemma börjar han vara mer hemma och kontrollen på döttrarna ökar. Flickorna börjar alltmer begränsas i sina livsutrymmen. Detta mönster visar tydligt förändringarna i flickornas liv när de börjar utveckla mer kvinnliga former. Helt plötsligt förväntas det av döttrarna att hjälpa till mer hemma med hushållssysslorna. Det är nu flickornas socialisation in i kvinnorollen börjar. Det är viktigt att hon börjar förberedas inför äktenskap och inför hustrurollen. Relationen mellan fadern och dottern är väldigt kylig, där det inte förekommer någon kärlek mellan dem. Deras relation börjar alltmer likna mammans och pappans relation,

samma förväntningar och samma bestraffningar. En av orsakerna till att döttrarna kan göra uppror till skillnad från mammorna är att flickorna ser något annat än enbart de turkiska normerna. Hon har en även en fot inom det svenska samhället, där hon blir bekräftad i egenskap av en egen individ. Skolan har en betydelsefull roll för dessa flickor eftersom det är här de lyckas anamma den svenska kulturen. Skolan fungerar som en frizon för flickorna men det är också under denna period som flickorna blir tvungna att leva ett dubbelliv baserat på lögn. Detta är viktigt om de ska lyckas kombinera och leva efter två olika kulturer med annorlunda synsätt. Genom att ljuga skapar flickorna sina egna strategier för att minska konflikterna mellan dessa två olika rådande synsätt.

När jag går vidare i intervjumaterialet ser jag hur samma mönster följer flickorna livet ut. De kommer till en punkt där de inser att de inte längre accepterar att de är underkuvade och börjar gå emot föräldrarnas normer. När jag tittar på hur det ser ut i relationerna mellan flickan och maken så framkommer det väldigt tydligt samma mönster som i de tidigare relationerna, förväntningarna och begränsningarna på kvinnan. Återigen hålls kvinnan nere genom kontroll och våld. Denna gång är det inte faderns utan makens ansvar. För alla fyra intervjupersoner fanns det en utlösande faktor till att de blev tvungna att bryta upp med familjerna. Det är samma mönster som framträder kring deras uppbrott och tiden efter, hot och förföljelser. Idag många år efter detta uppbrott har alla fyra flickor åter kontakt med sina familjer men de har fått betala ett högt pris. För att kunna ha denna kontakt med familjerna är flickorna återigen tvungna att gå tillbaka till samma mönster som de en gång tidigare var tvungna att använda sig av. Och det är att återigen gå tillbaka och leva ett dubbelliv baserat på nya lögn denna gång. De strategier flickorna använde sig av under skoltiden blir de tvungna att än en gång ta till sig för att kunna leva ett liv med mindre konflikter.

5.6 Etiska överväganden

Två av intervjupersonerna är bekanta till mig sedan en tid tillbaka. Medvetenheten om att detta kan vara till en nackdel fanns i åtanke då det kan uppkomma en svårighet att upprätthålla en vetenskaplig distans till folk man känner. ”En annan nackdel med att intervjua människor man känner är att man tar mycket för givet i en vänskapsrelation” (Essaiasson, 2003). Sedan kan det också vara svårare att öppna sig för en person som man känner eftersom det kan vara väldigt känsliga ämnen som berörs. Vilket kan leda till att relationen till varandra påverkas om man fortfarande efter detta fortsätter umgås med varandra. Allt detta bör man noggrant ha tänkt igenom innan man börjar med sina intervjuer. Just dessa två intervjupersoner informerades väldigt noggrant om att de inte behövde svara på frågor som kunde bli för känsliga för dem och att det var helt okej att välja att inte besvara dem, vilket inte skulle ifrågasättas från min sida.

Vissa situationer uppstod då intervjupersonerna tog för givet att jag förstod vad de menade när de berättade om sina livserfarenheter, eftersom vi kommer från samma landsdel i Turkiet. Detta kan vara både till fördel, och nackdel. Fördelen är att det finns vissa kulturella gester och kroppsuttryck som är lättare att förstå. Nackdelen däremot är att de ibland utgår från att jag redan vet vad de menar. För att det inte skulle uppstå några missförstånd mellan oss, ställdes det uppföljningsfrågor till dem där de fick tydliggöra vad de exakt menade.

5.7 Reliabilitet och Validitet

Det finns mycket diskussioner kring begreppen reliabilitet och validitet när det gäller den kvalitativa forskningen. En orsak till diskussionen är att idén med reliabilitet och validitet

härstammar från kvantitativ metodologi, där man mäter något tex anger värden på variabler till skillnad från den kvalitativa forskningen som strävar efter att försöka förstå hur den intervjuade tänker, känner eller beter sig (Trost s100. Det finns vissa forskare som menar att trovärdigheten utgör ett av de största problemen just när det gäller de kvalitativa studierna.

5.7.1 Reliabilitet

I en studie som denna är det svårt att tala om reliabilitet då antalet intervjupersoner är för litet, går det heller inte att göra statistiska generaliseringar eller att jämföra likheter och skillnader mellan olika grupper. Men ett sätt för att försöka öka reliabiliteten i en kvalitativ forskning är att inte ställa ledande frågor utan försöka var mer lyhörd och öppen för vad den andra säger (Kvale, 1997). Vid intervjutillfället fanns en färdig interjuguide med några få genomtänkta frågeställningar kopplat till det jag ville undersöka. Min avsikt med att inte ha många frågor från början var att låta intervjupersonerna få tala utifrån sina egna livserfarenheter. Tanken bakom detta var för att inte få dem att känna sig begränsade och att de inte behövde känna sig tvungna att följa ett ämne som de själva inte hade valt. Genom att ha en mer öppen atmosfär utan alltför mycket ledande frågor blir resultatet mer informationsrikt och får ett naturligare inslag.

5.7.2 Validitet

Validitet betyder också giltighet, vilket innebär att instrumentet eller frågan skall mäta det den är avsedd att mäta. Vid kvalitativa intervjuer strävar man efter att få veta vad den intervjuade menar, eller hur han/hon uppfattar ett ord eller en företeelse (Trost, 1997). För att minska missförstånd mellan mig som intervjuare och intervjupersonen ställde jag motfrågor tillbaka för att säkerställa att jag hade uppfattat denne rätt.

6. RESULTAT OCH ANALYS

6.1 Presentation

Först ges en kort beskrivning av intervjupersoner, därefter kommer en redovisning av deras berättelser som har delats in i tre teman. Dessa teman handlar om deras uppväxt, de olika relationerna mellan familjemedlemmar, deras inträden i vuxenvärlden med vad dess förväntningar och begränsningar har inneburit för dem, kontrollen från familjen/slakten med koppling till begrepp som heder och ryktesspridning. Sedan fortsätter jag med att titta på vad/vilka orsaker som har bidragit till deras uppbrott från familjerna. Efter varje presentation har analyseras materialet utifrån de teman som framkommer, detta för att det ska underlätta att göra texten mer förstålig och få en mer konkret bild av flickornas livssituationer.

6.1.1 Presentation av intervjupersonerna

Det gemensamma för alla fyra intervjupersoner är att de alla ursprungligen kommer från samma by nere i Turkiet. De har alla levt efter liknande normer och värderingar med ett patriarkaliskt tänkande som härstammar från den lilla byn nere i Turkiet. Dessa normer och värderingar har sedan följt med familjerna till det nya landet som man även här har efterlevt.

AYNUR (29)

Aynur är född och uppvuxen i Sverige, hela hennes familj och släkt kom till Sverige med arbetskraftsinvandringen på 60-talet. Hennes släkt valde att bosätta sig i ett invandrartät område medan Aynurs familj valde att bo kvar i ett område där det inte fanns så många av deras egna landsmän. Aynurs uppväxt har varit väldigt jobbig där hon har fått ta mycket ansvar och hjälpa till hemma redan som barn. De är en stor familj med 6 syskon och Aynur är nummer tre i syskonskaran. Eftersom det var mycket våld och problem hemma stod hon inte ut längre och valde som 15 åring att fly ner till Turkiet och gifta sig med en man som föräldrarna motsatte. Idag lever Aynur ensam med sin dotter och har kontakt med sina föräldrar.

SEMRA (28)

Semra är också född och uppvuxen i Sverige. Eftersom hon är den enda dottern i familjen så har hon växt upp som en pojkflicka med två äldre bröder. För hennes del har det varit en aning lättare tills hennes familj valde att flytta till det område hennes övriga släktingar bodde i, då började förändringarna i hennes liv. Faderns ständiga misshandel och rädsla att hon skulle bli försvenskad bidrog med att han planerade att gifta bort henne en sommar nere i Turkiet med en 20 år äldre ingift släkting, vilket Semra inte kunde acceptera. Hon såg ingen annan utväg än att fly hemifrån. Idag många år efter så lever hon ensam med sin son och har kontakt med sina föräldrar.

ASLI (28)

Aslis familj bor nere i Turkiet och den enda släktingen hon har i Sverige är en kusin. Asli blev bortgift med en turkisk man som var bosatt i Sverige sedan en lång tid tillbaka. De hade inte träffats tidigare och hon visste inget om honom och deras familj. Men då hennes far ansåg att hon borde gifta sig med honom kunde hon inget annat göra än att acceptera faderns vilja. Den sommaren var hon 16 år. Först den dagen hon kom till Sverige insåg hon vad det var hon hade gett sig in på, mannen hon hade gift sig med var kriminell och narkoman. Hennes liv förvandlades till ett helvete under de långa åren hon var tvungen att stå ut med honom för sin

familjs skull. Men efter all den fysiska och psykiska misshandeln såg hon ingen annan väg än att ta sitt barn och fly från honom. Idag är hennes familj tvungen att acceptera att hon lever ensam med sitt barn då dem själva bor nere i Turkiet och hon i Sverige.

TUNA (21)

Tuna är född i Sverige. Hennes föräldrar kom till Sverige som gästarbetare. Hela hennes släkt och familj bor i ett invandrarstämmande område med många av sina landsmän vilket bidrog med en enorm kontroll och begränsade handlingsutrymmen för Tunas del. Redan i tidig ålder hamnade Tuna och hennes pappa hade olika synsätt vilket bidrog till många konflikter mellan dem två. Pappans ständiga misshandel som bara blev grövre för varje dag gjorde att hon inte längre orkade bo kvar hemma. Den enda utvägen hon såg var att fly hemifrån om hon skulle orka leva. Idag lever Tuna tillsammans med sin svenska pojkvän och de har ett barn tillsammans. Hon har kontakt till och från med sina föräldrar trots att de har accepterat hennes livsval så är hon fortfarande inte accepterad av den övriga släkten.

6.2 TEMA 1 – Uppväxten

Intervjupersonerna i denna studie är alla uppväxta inom hederskulturen. De beskriver hur det har varit att växa upp inom denna kultur, vilka begränsningar, vilka förväntningar och svårigheter det har inneburit för dem. I hederskulturen är det viktigt som flicka att tänka på vad man gör och vad man säger, minsta lilla felsteg kan innebära en skam för familjen/släkten som kan få rådande konsekvenser för flickan och hela familjen. Det som framkommer av intervjuerna är att man lever inte enbart för sig själv utan man lever för andra. Familj definieras inte bara som mamma, pappa och syskon utan hela släkten ingår i familjen medan i Sverige räknas bara mamma, pappa och syskon som kärnfamiljen. Det som framkommer i denna studie är att flickorna socialiseras in i ett mönster som börjar redan från barndomen. Det börjar med relationerna mellan mamman och pappan där de tydligt ser vad som förväntas av kvinnorna. Tre av intervjupersonerna säger att de är uppvuxna i ett hem med mycket grovt våld och ingen kärlek. Där de har sett sina mammor underkuvade till att acceptera och lyda sina män. Allt handlar enligt dem om att kvinnorna finns bara till för att behaga och tillfredsställa männen. Det har varit tillåtet för deras fäder att bete sig hursomhelst medan det förväntas av kvinnorna att stå ut och vara tålmodiga. Mammans och pappans relation består av att pappan misshandlar, kränker mamman och förväntar sig att hon ska ta hand om barnen och hemmet.

(Tuna) "Min barndom var väldigt tragiskt, alltså jag vet inte riktigt hur jag ska gå in på de men jag har inte haft en lycklig barndom, jag har växt upp med mkt våld i familjen"

(Semra) "en mamma som var ett nervvrak, som jobbade åtta timmar om dagen, hämtade oss från dagis, precis som vanligt men en mkt olycklig kvinna. Jag har växt upp med en mamma som i stort sett inte var lycklig och en pappa som aldrig var hemma och när han väl kom hem så var det bara bråk och tjafs och misshandel. Det var väldigt tragiskt"

Tre av intervjupersonerna beskriver sin barndom som väldigt jobbig med mycket våld och kontroll inom familjen. Deras vardag enligt dem bestod av ständig misshandel, både fysiskt och psykiskt. De beskriver att det inte förekom någon kärlek mellan föräldrarna

(Semra) "Det var pappa som bestämde hemma hos oss. Mamma hade ingen talan alls. Det han sa det var liksom det som gällde, så han gå och hämta vatten då gjorde hon det, hon var som en liten slav kan man säga i hemmet. Hon skulle följa honom, det var hans ord, det var hans vilja, allt hängde efter vad pappa tyckte och tänkte. Närsomhelst kunde en askkopp flyga på huvudet, eller att fönster gick sönder. Det var jättevanligt hemma hos"

oss. Han misshandlade henne det var grov misshandel. En gång när jag var riktigt liten då kommer jag ihåg att mamma var riktigt blodig, då hade han misshandlat henne med en stol”

(Aynur) ”Jag har aldrig under min barndom sett att min pappa gått fram till min mamma och kramat om henne eller pussat henne på kinden. Min barndom var inte alls bra, så fort pappa höjde rösten blev mamma rädd. Han misshandlade henne så pass grovt, knäckte hennes näsben. Ibland var han så våldsam, han kunde slå stekpannor och kastruller i hennes huvud så att hon föll ihop och vart nästan medvetslös. Det slutade flera gånger med att mamma fick åka ambulans till sjukhus. Jag och mina syskon bevittnade pappas misshandel mot mamma flera gånger”.

(Tuna) ”Under hela min barndom såg jag hur illa behandlad min mamma blev av min pappa. Han slog henne jämt, han slog sönder hennes tänder, han slog henne med skärp och slängde ut henne flera gånger med bara nattlinne på vintern”.

Det som framkommer ur intervjupersonernas berättelse är att när pappan misshandlar och kränker mamman så sker det oftast inför döttrarna. Enligt dem så tror dem att det är ett sätt att skrämma och visa döttrarna att så här går det för dem som inte lyssnar och följer hans regler. Tre av dem säger att allt de såg och upplevde i relationen mellan mamman och pappan har påverkat dem så kraftigt att de än idag mår dåligt. En av flickorna beskriver en händelse som hon fortfarande idag inte kan glömma och det är då hennes mamma kom ut från sovrummet gråtande.

(Aynur) ”Pappa kunde misshandla mamma så kraftigt och tvinga henne till att klä av sig. Hon var tvungen att gå in till sovrummet. Jag förstod inte varför pappa slog mamma och klädde av henne naken. Pappa tittade på henne med speciella blickar, arga blickar och mamma förstod vad det var. Det var väl ett tecken från pappa att visa och mamma förstod, hon skulle in i rummet och sen så efter ett tag när mamma kom ut så grät hon och mådde jätte dåligt och var jätte ledsen”.

Än idag så finns det en rädsla inför pappan, de vet inte om det bygger på respekt eller rädsla men den ständiga oron lever fortfarande kvar inom dem. De vet inte vad det beror på men de säger att en orsak kan vara det minnet de fortfarande har från barndomen då pappan misshandlade mamman inför döttrarna. Dessa minnen är så djupt inrotade hos dem att de försöker att inte skapa onödiga konflikter med pappan.

(Asli) ”Jag vet inte, det kanske beror på att han ville skrämma oss, att visa oss döttrar att en kvinna som inte lyssnar, tiger eller lyder kan det sluta så här med. Och det är så jag känner, än idag fast jag är vuxen känner jag en rädsla för min pappa. Jag vet inte om det är respekt, jag vet inte vad det är, men djupt inne i min kropp så kan jag tänka mig att det kommer från barndomen, då jag såg hur min mamma blev misshandlad på det hemska sättet och när pappa höjde rösten och blev aggressiv. Jag kan känna idag att när pappa höjer rösten så får jag ont i magen”

Det är helt tillåtet för mannen att vara ute och festa med andra kvinnor. Kvinnan har ingen talan förutom att lyda, och allt detta understöds från den turkiska gemenskapen som bekräftar och tillåter mannens handlingar. Två av intervjupersonerna säger att det gick så långt till att deras pappor tog hem sina älskarinnor och krävde av mammorna att passa upp på dem.

(Aynur) ” En kvinna ska tåla och hålla med sin man oavsett allt fel han gör, pappa kunde ta hem andra kvinnor och sitta och dricka whisky med dem, mamma drack inte utan hon serverade och passade upp på dem, jag förstod inte hur mamma stod ut”

(Semra) ”Han hade tydligen tagit med sig en kvinna hem när de var nygifta och mamma visste om att det var en annan kvinna i hans liv, men hon vågade inte säga någonting. Det här med otrohet var inget speciellt onormalt för dem eftersom han var en man och han kan ju vara otrogen och man kan ju inte skilja sig för att ens man är otrogen. Det går över, det är ju bara för stunden. Ja de tänker verkligen så. Han springer ute med svenska kvinnor sen kommer han alltid i slutändan tillbaka till sin fru. Sen om han är med 10 eller 100 kvinnor spelar ingen roll, hon ska ju sitta där hon sitter och ta hand om sina barn. Det är hennes plikt, det är så dem tänker.

Annars blir ju hon dålig om hon lämnar honom för han har ju inte gjort något dåligt. Han har ju bara varit otrogen”

Trots det papporna höll på med så skulle kvinnorna vara tysta, stå ut och ha tålmod. En tålmodig kvinna är också hon som vinner i slutändan. Detta är vad både döttrarna och mammorna har fått höra hela tiden från släktingar och vänner i deras omgivning.

(Aynur) ”Att hon skulle acceptera och vänta på pappa, det är bara något övergående. Han behöver bara leka av sig men till slut så kommer han alltid tillbaka till familjen för han är ju gift med mamma och har barn. Folk säger till mamma att sabir, sabir betyder att ha tålmod, den som har tålmod vinner i slutändan”.

Men det fanns tillfällen då mammorna inte orkade längre och sa ifrån men istället började anklagelserna om att de var dåliga kvinnor som inte lyckades tillfredsställa sina män och som sa emot dem. Enligt fäderna var detta också ett skäl för dem att åka ner till sina hemländer och hämta hem en ny kvinna. Två av flickorna säger att deras pappor tog regelbundet upp detta som ett argument mot deras mammor, vilket ledde till att hon valde att hålla tyst.

(Aynur) ”Han sa att mamma inte var en bra kvinna för att hon inte kunde tillfredsställa pappa sexuellt för att hon inte ville. Han började använda det som ett sätt, som ett försvar till varför han gick ut till andra kvinnor. Han kunde hota henne med att han skulle åka ner till turkiet och hämta en ung oskuld som bara var 15 år och gifta om sig med henne”.

(Semra) ”Han klandrade henne för att hon var värdelös och att han skulle gifta om sig. Och snackade skit om henne och hennes föräldrar, han tryckte ner henne hela tiden”

Då frågan om varför de trodde mammorna stod ut i denna relation trots den ständiga misshandeln och de dagliga kränkningarna så svarade två av informanterna att det fanns många bidragande orsaker till det. Dels var det för att deras mammor inte hade något annat val, de hade heller inget stöd från sin omgivning utan de hade ett kraftigt tryck utifrån. Inte ens deras egna föräldrar stöttade dem. Ett skäl var för att de stod ut för sina barns skull, de ville inte att barnen skulle behöva växa upp utan en far. När det inte finns en far med i bilden är det lättare för folk att tala illa och smutskasta dem. Sedan fanns den ständiga rädslan hos mammorna över att döttrarna skulle ta efter den svenska kulturen och bli försvenskade om det inte fanns en far med i bilden. Enligt två av intervjupersonerna fick de ständigt höra från sina mammor att de hade offrat sig för sina barn.

(Aynur) ” Jag tror mamma stod ut med pappa för vår skull, sen fick hon inte den hjälp hon ville från sin egen familj. Hon hade ett sånt stort tryck från sin omgivning, det turkiska samhället för det är tabubelagt att skilja sig, att ändra livsstil, leva fri och börja sköta sitt eget liv och bli stark det är tydligen fel och det är väl det mamma var rädd för. Sen så hade hon ju också oss döttrar att uppfostra, och det skrämde väl mamma att vi skulle bli försvenskade och börja ta efter den svenska kulturen”.

(Tuna) ”Jo jag kan förklara det, jag har frågat mamma flera gånger och det är på grund av oss barn påstår hon. Det hon menar är att hon inte ville att vi skulle växa upp utan en pappa för enligt hennes kultur så är det liksom fullt om en kvinna lämnar sin man när hon har tre barn. Alltså när man har tre barn och lämnar sin man tycker dem att det är fel oavsett om du har det dåligt eller inte så tycker dem att man ska stå ut för barnen och familjens skull. Hon säger än idag att det var enbart för vår skull för att vi skulle ha en pappa. Hon var också rädd för vad alla andra skulle säga, vad hennes föräldrar skulle tycka. Det var mycket press på henne så hon vågade inte riktigt bryta”

Ett annat skäl kunde vara att mammorna inte hade något stöd från sina egna familjer. I en av flickornas berättelse kommer det upp att hennes morföräldrar ställde ett ultimatum till mamman. Först om hon lämnade sina barn hos maken var hon välkommen hos dem.

(Aynur) ”Min mammas familj har aldrig stöttat min mamma. Den dagen mamma sa till mormor och morfar jag orkar inte längre mamma, jag orkar inte längre. Jag vill skilja mig, då ställde mormor och morfar ultimatum om

att mamma skulle lämna ifrån sig oss alla barn till farmor, först då var hon välkommen att komma tillbaka till dem men bara om hon kom ensam och inte med oss sex barn, de hade inte plats för oss sex barn. Oss skulle hon lämna ifrån sig och det var det min mamma inte klarade av. Eftersom hon inte fick det stödet hon behövde kunde hon inte lämna min pappa”

Det fanns orsaker till varför morföräldrarna inte ville att hennes mamma skulle komma tillbaka till dem med barnen. Skälet till det var;

(Aynur) ”För att min mormor och morfar kunde lättare gifta bort min mamma till någon annan man för om hon skulle ha oss med sig, alla sex barn då skulle ju inte mormor och morfar kunna gifta om henne till någon man. Det skulle vara svårt för en annan man att acceptera oss alla barn. Efter det tog mamma avstånd från sina egna föräldrar och förstod att hon måste kämpa själv. Hon hade allt ansvar själv när det gällde oss barn och hon förstod att det inte fanns någon som stöttade henen. Hon var ensam, ensam med sina sex barn”.

Inom den turkiska kulturen lever man för sin heder och sitt rykte. Om man inte har någon heder i kroppen då är man heller ingen. Rädslan för att folk skulle tala illa om mamman bidrog också till att hon inte kunde lämna mannen. Folk skulle se på henne som en dålig kvinna. Detta skulle även innebära att hon inte längre skulle kunna vistas i olika miljöer enligt en av flickorna. Man ser inte bra på en frånskild kvinna.

(Aynur) ”Jo hon var rädd för sitt rykte också, det är nämligen så att en kvinna som har skilt sig har svårare att gå till offentliga platser där det befinner sig män och kvinnor. Hon måste begränsa sig för att andra kvinnor skulle börja tala om henne. Om hon till exempel har en väninna som är gift så kan det bli svårare för henne att umgås med henne på samma sätt som hon gjorde när hon själv var gift. Det skulle hela tiden pratas om henne att släpp inte in denna kvinna i ditt hem för nu när hon är skild så kan hon ta din man ifrån dig. För hade hon varit en brakinna så hade hon funnits vid sin mans sida och inte skilt sig”.

Det mönstret som förekom mellan pappan och mamman började även återkomma i pappans och dotterns relation, misshandeln och de ständiga kränkningarna. Tre av intervjupersonerna berättar att pappan misshandlade även dem både psykiskt och fysiskt när de inte följde hans regler. Den psykiska misshandeln kunde till exempel vara att pappan gav döttrarna öknamn.

(Aynur) ”Från pappas sida, ja det gjorde det. Han kunde kränka oss, han gav oss ökennamn, jag har ett minne av att när min äldre syster hade varit hos hårfrisörskan och blonderat håret och hon kom hem och var jätteglad för sin nya frisyr hur pappa bemötte henne. Det var så hemskt, han kränkte henne och stod framför henne och sa till henne att hon såg ut som en heroinist att hon såg ut som en hora. Han kränkte henne något otroligt så min syster blev helt förkrossad, började gråta, skämdes och gick in till sitt rum ”

(Tuna) ”Jag hade en jätteträng barndom. Min pappa misshandlade mig jämt, men han slog mig aldrig i ansiktet för att andra inte skulle se det”.

Det alla intervjupersoner sa var att deras pappor krävde av dem att de skulle lyda honom och uppföra sig som sina mammor och som de övriga turkiska kvinnorna.

(Semra) ”Ja han sa till henne hur det skulle se ut, han ville väl att jag skulle ha ett sånt liv som min mamma har, att jag skulle vara tyst, snäll, lyssna ,göra som han ville och inte säga emot så klart”

(Tuna) ”Jag skulle lyda honom ta av han strumporna när han kom hem från jobbet, hämta hans vatten när han ville ha det, hämta te till honom. Jag skulle vara hemma när han kom hem. Han var jättedum ringde och kollade om jag var hemma eller inte, han har väldigt stort kontrollbehov”

Relationen mellan pappa och dotter var strikt, man talade inte så mycket med varandra, papporna var oftast inte hemma. Då papporna inte var hemma så hade flickorna ett större handlingsutrymme. Men det förändrades när de började bli äldre och få kvinnliga former, då började han helt plötsligt att vara mer hemma och bestämma.

(Semra) "När jag blev äldre och fick bröst då vart han helt plötsligt pappa och skulle vara hemma bara för att visa att det var han som bestämmer"

När pappa var hemma visste alla i familjen vilka regler som gällde. Ingen behövde tala om för den andra vad som skulle göras utan alla visste sina roller och positioner. Det var en strikt och kylig relation flickorna hade till sina pappor. När han kom hem och alla hade utfört de sysslor som låg i ens roll då gick barnen till sina rum och stängde in sig.

(Aynur) "Vi hade ingen relation alls när pappa kom hem så ville vi inte ens sitta i samma rum som honom för det blev så stelt och tyst, skratta framför pappa nej det kunde vi inte göra då hade vi ingen respekt för honom. Näe vi hade ingen relation, förutom att jag kunde känna att jag var rädd för pappa då han höjde rösten och jag hade en respekt för honom. När pappa kom hem då förändrades stämningen hemma på en gång, vi alla reste oss upp när han kom in i vardagsrummet, det blev väldigt strikt hemma alla visste vad de skulle göra utan att det sades något. Mamma serverade pappas mat, min andra syster plockade undan, jag kokade te åt pappa. I och med att stämningen förändrades när han kom hem så började vi också dra oss undan till våra rum vi pratade bara med pappa om han frågade oss någonting eller tilltalade oss, men det var inte så att vi kunde sitta och skoja med honom"

Alla flickorna har talat om att kontrollen började då de började utvecklas och få kvinnliga former. Från att ha haft en frihet som till exempel att umgås med kompisar ute på gården började begränsningarna. Sådant som tidigare var ett acceptabelt beteende blev helt plötsligt oacceptabelt. Några av de beteenden som flickorna tog upp som var oacceptabelt var till exempel att de inte längre fick gå på bio, klassfester eller till fritidsgården. De fick heller inte längre bära byxor, välja sina egna kläder, ej träffa kompisar etc.

(Tuna) "Först växer man upp tillsammans med alla killar och tjejer på gården, man är tillsammans typ varannan dag sen plötsligt måste man bryta kontakten med killkompisarna, helt plötsligt blev det massvis av regler."

(Aynur) "Tidigare fick jag gå ut och leka på gården, vara ute efter skolan ha ett privatliv sen när jag kom upp i tonåren hade jag längre inget privatliv det var ju bara raka vägen hem efter skolan och den här kontrollen från pappas sida att vi måste tänka på varje steg vi tar att vår pappa bara lever för sitt rykte, att vi måste vara försiktiga för att han har fiender, och folk pratar och vi ska inte dra skam på något sätt"

(Semra) "Att jag skulle bete mig på ett visst sätt och jag skulle lyssna på min mamma. Jag skulle absolut inte gå på fritidsgården mer, jag var tvungen att komma direkt hem efter skolan, jag skulle hjälpa till mer mamma med städningen. Jag fick inte längre umgås med killkompisar"

Det gemensamma mönstret för alla flickorna var då de började utvecklas till kvinnor då helt plötsligt förväntades det att de skulle bete och uppföra sig på ett visst sätt. Från att ha fått vara barn en väldigt kort period i deras liv skulle de helt plötsligt börja ta mer ansvar hemma. I samband med begränsningarna började det också alltmer att förväntas saker och ting från dem. De skulle vara mer hemma, hjälpa till mammorna med hushållssysslorna, ta hand om småsyskonen och passa upp på gästerna. Allt detta är ett gemensamt mönster som framkommer ur alla fyra flickornas berättelse.

(Aynur) "Min pappa började uppfostra mig på sitt sätt, han ville att jag skulle börja diska hemma, jag nådde knappt upp till diskbänken"

(Tuna); Han tog tag i mig väldigt snabbt, när jag blev 10 år och fick lite former, då ville han att jag skulle börja diska hemma och jag skulle hjälpa mamma, jag nådde knappt upp till diskbänken. Jag var fan bara 10år, mina kompisar spela fotboll och basket där ute så skulle jag vara hemma och hålla på. Allt detta började efter min första mens. Då började det bli värre, han blev extremare alltså extrem, dum och jobbig, begränsade mig mycket från mina kompisar. Jag fick inte åka någonstans med mina kompisar, jag fick inte va med dem efter skolan, de fick inte ringa hem till mig, han bytte nummer varje gång någon kompis ringde, jag skulle bara vara hemma och kolla på tv eller hjälpa till mamma.

(Asli) " Fram tills 9år hade jag en fri uppväxt men efter det blev det starkare kontroll. Då skulle jag lära mig städa, laga mat, stryka och ta hand om mina syskon. Jag fick inte längre ha på mig byxor och fick heller inte välja kläder själv. Jag var alltid tvungen att ha med mig någon när jag skulle köpa något, jag fick aldrig vara fri. Jag hade inget värde hemma, jag var som en katt, som en hund, noll respekt alltså. Jag var städerskan, kocken och jag var den som tvättade. Det var som att vara i ett fängelse".

En av informanterna tror att det var viktigt att flickorna skulle lära sig hemmets sysslor och kvinnans roll innan det var dags att gifta sig.

(Aynur)" Det var väl ett sätt att förbereda oss för äktenskap inför framtiden, för att vi ska vara inlärd och veta hur vi ska vara när vi gifter oss, vad som förväntas av oss från våra blivande män. Att vi också ska lära oss att uppföra oss och bete oss som våra mammor har gjort. Det är det som förväntas av oss som kvinnor

Ett sätt att försöka hålla flickorna inom hemmets och kulturens ramar var att de begränsades i sina handlingsutrymmen, genom att de inte fick delta i olika aktiviteter som anordnades både i skolmiljön eller på deras fritider. Detta skedde med att flickorna var ständigt hårt kontrollerade. De fick inte delta i klassresor, klassfester, de kunde inte längre gå ut och shoppa kläder och fika med kompisar. Den enda friheten de har haft enligt flickorna har varit under skoltid inom skolans ramar. Skolan har fungerat som en frizon för dem, där de har kunnat få utlopp för känslor och passa på att göra alla saker de inte hade tid och inte fick göra hemma. Tre av intervjupersonerna beskriver att de hade mycket svåra koncentrations svårigheter i skolan och att de uppmärksammades på ett negativt sätt ifrån skolpersonalen. De är också mycket besvikna över att inte lärarna tog tag i dem och kollade upp vad dessa flickors beteende kunde bero på. Istället säger dem att trots att lärarna visste hur de mådde så valde dem att blunda eftersom de förstod att det handlade om en annan kultur. Idag så här långt efteråt säger tre av flickorna att om man hade uppmärksammat och tagit tag i dem under den tiden så kanske deras liv hade sett annorlunda ut idag.

(Aynur)" Mitt liv blev väldigt begränsat, jag hade inget privatliv mitt enda privata liv var skolan som var från klockan åtta till tre. Det var då jag hade min fritid, efter skolan så hade jag ingen fritid jag var tvungen att gå raka vägen hem. Det jag inte kunde göra hemma kunde jag göra i skolan, jag fick ut mina känslor, jag fick skrika, jag fick stöka".

(Tuna)"Min skoltid var väldigt hemsk, det var jättejobbigt jag skolkade mycket, istället passade jag på att åka till stan med mina tjejkompisar för jag kunde ju inte åka efter skolan. Jag fick göra såna saker under skoltid istället".

(Semra)"Jag hade väldigt svårt att koncentrera mig i skolan, jag var både högljudd och stökig. De såg mig på det sättet att jag var väldigt stökig, men jag hade verkligen önskat att de hade tagit tag i mig och börjat rota lite i vad det berodde på, trots att jag hade 300 frånvarotimmar var det ingen som frågade, inte ens gick till mina föräldrar. Skolan var min enda frihet, det var då jag träffade mina kompisar, det var då jag kunde åka till stan och fika med dem. Allt detta fick jag göra i smyg.

För att kunna få mer fritid och utrymme för sina egna behov så var flickorna hela tiden tvungna att dölja och ljuga om saker och ting som ansågs vara opassande. Det fanns tillfällen då mammorna upptäckte vad flickorna höll på med men valde istället att hålla tyst och inte tala om det för deras pappor. Men trots det så var mammorna ändå tvungna att se till att döttrarna följde pappans regler. Ur tre av intervjuerna framkommer det att i relationen mellan mamman och dottern så talades det inte öppet om känslor. Mammorna var tvungna att vara ett gott föredöme för sina döttrar genom att inte uppmuntra dem till ett friare liv utan var tvungna att se till att dem lyssnade och följde mönstret av vad som förväntades av en turkisk kvinna. Men det fanns tillfällen då mammorna täckte upp flickorna i situationer som papporna ansåg oacceptabla. I intervjuerna framkommer det att ett skäl till att mamman täckte upp döttrarna var för att skydda både sig själv och flickan från onödiga konflikter med pappan. För deras

egen del handlade det om att de skulle få skulden för att de inte har kunnat uppfostra sina döttrar rätt.

(Aynur) "När jag var i tonåren och blev förälskad i en turkisk kille så ville jag vara ärlig och berättade det för mamma kommer jag ihåg. Hon skrek som vanligt och blev helt förtvivlad och försökte slå mig men hon valde att inte berätta det för pappa så hon täckte mig där på något konstigt sätt. Det var samma sak när jag var hos min kusin som bodde en bit ifrån där oss när jag blev försenad då kunde mamma hitta på någonting för min pappa och säga att jag kanske var i ica eller någon annanstans för att han inte skulle bli arg på mig eller slå mig. Då kunde mamma ljuga"

(Tuna) "Min mamma lät mig ibland gå ut fastän jag inte fick det av min pappa. Eftersom han sa att jag skulle vara hemma fem och när jag kom försent och pappa ringde hem så ljög hon för honom och sa att jag duschade. Hon var nog rädd för att han skulle anklaga henne att det var hennes fel att jag inte lyssnade på honom och tänkte som jag gjorde att hon inte kunde uppfostra mig rätt"

(Semra) "Ja precis där när jag var 13 så började pappa skärpa till sig och han var mer hemma och då vart det ännu jobbigare för mig. För den lilla tiden när han inte var hemma då han försvann då hade jag lite mer frihet då kunde jag gå till fritidsgården. Och mamma ljög för att täcka upp mig, hon sa till exempel. att jag var i tvättstugan eller vad det nu var. Men sen när han väl började vara mer hemma då vart det jobbigare för mig, då vart jag ju riktigt instängd, då kunde jag ju inte skylla på någonting"

Det som också framkommer ur intervjuerna är att relationen mellan mamma och dotter bestod mycket av skuldkänslor och att döttrarna tyckte synd om sina mammor, vilket ledde till att de blev mammor till sina egna mammor.

(Aynur) "Jag tyckte synd om min mamma men jag orkade inte befinna mig i den familjen det var så mycket känslor ehh hemska känslor jag klarade inte av längre psykiskt. Det slutade till slut att mamma blev så dålig så hon låg bara hemma och grät, grät, grät. Det var ju jag och mina systrar som började ta hand om mamma, laga mat, städa hemma, ta hand om småsyskonen när mamma låg och var ledsen och grät. Och det blev som ett ansvar man fick ju dåligt samvete för vi visste ju att mamma hade offrat sig för vår skull och vi ville inte svika vår mamma så vi tog hand om mamma och tyckte synd om henne"

(Semra) "Jag känner ju medlidande med henne. Jag tycker synd om henne, för hon har verkligen stått ut med min pappa för vår skull".

6.2.1 KOMMENTAR TILL TEMA 1

Det som framkommer från tema ett är att relationen mellan mamman och pappan består av mycket grov våld och underkastelse. Flickorna får bevittna faderns misshandel mot mamman som de själva tror är ett sätt att skrämja dem och visa dem vem som bestämmer i hemmet. Relationen mellan flickorna och pappan blir värre när de börjar komma upp i puberteten och då dem börjar få mer kvinnliga former. Från att ha haft en pappa som inte är så mycket hemma och delaktig i deras liv börjar han senare vara mer hemma och kontrollen över döttrarna ökar. Detta i sin tur leder till att flickorna blir alltmer begränsade i sina livsutrymmen vilket i sin tur bidrar till ett dubbelliv baserat på lögn.

6.2.2 ANALYS - TEMA 1

Alla mina fyra intervjupersoner kommer från en kultur som lever efter starkt patriarkala strukturer. Tittar man utifrån ett radikalfeministiskt perspektiv skulle man säga att patriarkatet betecknar ett samhälleligt system som bygger på mäns dominans över kvinnor och att kvinnor är förtryckta på grund av sitt kön. Radikalfeminismen uppmärksammar den *kulturella nedvärderingen av kvinnor*, vilket innebär att man har en syn på kvinnor som mindre värda än män. Detta är en grundsten i patriarkatet som präntas in i små flickor redan från

födelseögonblicket. Kvinnor blir inskolade i patriarkatets ideologi redan som små flickor inom familjesfären (Gemzöe, 2003) Enligt intervjupersonerna visste man vad man fick göra och inte göra, det fanns både uttalade och outtalade förväntningar på dem, *”ingen behövde tala om för den andra vad som skulle göras utan alla visste sina roller och positioner”*. I dessa kulturer socialiseras kvinnorna in i dessa könsroller som tydligt markerar kvinnans respektive mannens roller.

Om man tittar på socialisationsprocessen utifrån ett radikalfeministiskt synsätt så kan man se hur socialiseringen av flickor och pojkar går till. Både flickor och pojkar har en kvinna som första vårdare men det får olika konsekvenser för de båda könen eftersom flickorna utvecklar sin könsidentitet i relation till en likkönad vårdare som i detta fall är modern (a.a.). Utifrån ett utvecklingspsykologiskt perspektiv innebär det att flickor oftast har en osäkrare kroppsbild än pojkar eftersom gränserna till modern är mindre tydliga för flickor än för pojkar. Flickorna liknar mer och mer modern samtidigt som de också så småningom ska frigöra sig från henne (Ungdomsstyrelsens utredningar nr 12). De båda könen socialiseras till sina roller i produktionen och inom hemmets sfär. Kvinnor socialiseras till moderskap och uppfostran av barnen faller på kvinnans lott. Under uppväxten lär skolgång, litteratur och religion dem att kvinnor är underordnade och har ett lägre värde än män. Dessa idéer internaliseras av både kvinnor och män och blir en del av en osynlig maktordning. Följden blir att många kvinnor accepterar tanken att de är underlägsna (Gemzöe, 2003). Det som framkommer i denna studie är att som kvinna förväntade det en hel del från dem. Tuna säger att så fort pappa kom hem så skulle hon; *”lyda honom ta av han strumporna,, hämta hans vatten när han ville ha det, hämta te till honom”*. Det är inom hemmet som kulturen praktiseras, bevaras och överförs till den yngre generationen (Okin).

Det gemensamma för alla fyra intervjupersoner var att dem hade en mycket hård och sträng uppväxt där det förekom mycket våld och misshandel. Redan som barn fick dessa flickor uppleva faderns misshandel mot mamman som oftast skedde inför dem, Semra säger att; *”pappa bestämde hemma hos oss, mamma hade ingen talan. Hon var som en slav, närsomhelst kunde en askkopp flyga på hennes huvud... Aynur säger att det aldrig förekom någon kärlek mellan hennes föräldrar; ”Jag har aldrig sett att min pappa gått fram till mamma och kramat om henne eller pussat henne på kinden, han misshandlade henne så pass grovt, knäckte hennes näsben, slog stekpannor och kastruller på hennes huvud så att hon föll ihop och vart nästan medvetlös. Flera gånger fick hon åka ambulans till sjukhus. Jag och mina syskon bevittnade pappas misshandel mot mamma flera gånger”*. Patriarkatets yttersta uttryck är kontrollen av kvinnor som sexuella varelser. Där förtrycket utformar sig i form av att männen kontrollerar kvinnorna i familjen genom sexuellt förtryck, misshandel och kvinnoförakt (Gemzöe, 2003). Våldet kommer in i bilden oftast när kontrollen inte kan upprättas med andra medel (Integrationsverkets skriftserie IV, 2003).

Utifrån flickornas berättelse framkommer det att kontrollen från faderns sida på dem ökade när de närmade sig tonåren och började få mer kvinnliga former. Helt plötsligt ökade förväntningarna på dem. Tuna säger att, *när jag blev 10 år och fick lite former, då ville han att jag skulle börja hjälpa mamma och ta mer ansvar hemma, allt detta började efter min första mens*. För Asli såg det likadant ut, hon säger att; *fram tills 9år hade jag en fri uppväxt men efter det blev det starkare kontroll. Då skulle jag lära mig städa, laga mat, stryka och ta hand om mina syskon. Jag hade inget värde hemma, jag var som en katt, som en hund, noll respekt alltså. Jag var städerskan, kocken och jag var den som tvättade. Det var som att vara i ett fängelse”*.

I samband med detta började även begränsningarna i deras liv. Saker som de fick göra tidigare blev helt plötsligt förbjudet; *”Först växer man upp tillsammans med alla killar och tjejer på gården, sen måste man bryta kontakten med killkompisarna, helt plötsligt blev det massvis av regler.”* En annan av flickorna säger att; *”tidigare fick jag vara ute efter skolan men när jag kom upp i tonåren var det bara raka vägen hem efter skolan”*

Asli säger att; *” Jag fick inte längre ha på mig byxor, jag fick inte välja kläder själv. Jag var alltid tvungen att ha med mig någon när jag skulle köpa något..*

I dessa patriarkaliska samhällen har mäns och kvinnors sexualitet formats på olika sätt och en rad föreskrifter har reglerat sexualiteten inom ramen för den könsspecifika socialisationen. Utgångspunkten för detta är att sexualiteten uppfattas som en otyglad och hotande naturkraft inom människan, vilket innebär inskränkningar och tabuiseringar. Eftersom den manliga sexualiteten har varit den normbildande för kvinnor så är det också de manligt präglade reglerna som har bestämt när, var och hur kvinnlig sexualitet har varit tillåten. Man har i vissa patriarkaliska samhällen valt olika strategier för att hålla erotiken ”på mattan”, t ex i en kulturkrets väljer man kanske att hålla könen åtskilda under den sexuella socialisationen i en annan kulturkrets har man kanske valt avhållsamhet och hänföra sexualiteten till livets mörka sida (Månsson, 1984). Utifrån denna studie ser man tydligt att flickorna börjar hållas isär från pojkarna så fort dem närmar sig puberteten. Trots begränsningarna i deras livsutrymmen har de ändå funnit olika strategier för att försöka hantera situationen och göra sina liv mer uthärdliga. Skolan har varit en viktig del i deras liv. Den har fungerat som en plattform, en frizon för dem. Aynur säger att skolan var hennes enda fritid, allt hon inte kunde göra hemma gjorde hon i skolan. Det var den enda platsen där hon kunde få utlopp för sina känslor. För Tuna och Semra såg det lite annorlunda ut, de båda skolkade väldigt mycket för att kunna få mer tid att göra saker som de annars aldrig skulle ha möjlighet att göra. T.ex. Att gå ut på stan och fika, titta i affärer sådant som många andra svenska ungdomar gör på sin fritid. Många flickor från dessa hederskulturer blir tvungna att leva ett dubbelliv. Orsaken till detta kan förklaras av att synen på fostran är en bidragande orsak till att många ungdomar med invandrarbakgrund ibland lever ett dubbelliv, ett i familjen och ett i skolan. Det är också i skolan som de testar gränserna eftersom i hemmet vet de vilka regler som gäller och blir tvungna att hålla sig inom ramarna (Integrationsverkets rapportserie 2 000:6).

Solheims analys kring könssymboliken ger oss mer redskap för att öka förståelsen till varför män och kvinnor värderas på olika sätt. Enligt Solheim är begrepp om kön redan inramat på förhand av en symbolisk föreställningsvärld, vars underliggande metaforik till stor del är underförstådd och inte tydligt uttalat. Med detta menar hon att de olika könsrollerna, redan i förväg är bestämda vilka positioner de innehar, där kvinnan kännetecknas som det primära symboliska objektet medan mannen framträder som det ”rena” subjektet. Utifrån denna studie framkommer det tydligt att bröderna och de manliga släktingarna har mer rörelsefrihet än vad döttrarna och kvinnorna har. Det är helt acceptabelt som man att bete sig som han vill och hans handlingar stöds från kollektivet/den turkiska gemenskapen. Alla fyra intervjupersoner säger att de har erfarenheter kring hur män i deras kultur har betett sig. Det räcker med att titta på relationerna mellan mamman och pappan, där hon ska vara tillgänglig honom på alla möjliga plan. Hon måste ge upp sig själv för barnen, mannen, familjen och släktens skull. Vad hon än får uppleva så förväntas det av henne att vara stark, uthållig och stå ut. Kvinnorna i denna kultur har inget eget värde de är inprogrammerade från tidig ålder att tillfredsställa mannen och hans behov (Solheim, 2001). I en intervju framkommer det att; *”Pappa misshandlade mamma och tvingade henne att klä av sig. Hon var tvungen att gå in till sovrummet. Jag förstod inte varför pappa slog mamma och klädde av henne naken. Men han tittade på henne med speciella blickar, arga blickar och mamma förstod vad det handlade om.*

Det var ett tecken från pappas sida och mamma förstod, hon skulle in i rummet och sen när mamma kom ut så grät hon och mådde jätte dåligt”.

Solheim talar om kroppen som gränfenomen, där våra kroppar är bärare av symboliska betydelser. Vidare menar hon att vi upplever kroppens gränser som om de var verkliga där de kan tänjas, invaderas och överskridas och ibland även omdefinieras. Kvinnokroppen är det som framstår som det gränslösa, det som inte har eller ska ha egna gränser, och som är raka motsatsen till manskroppen. Denna symboliska könsfigur väljer Solheim att kalla för ”den öppna kroppen”. Hon menar att denna bild är så starkt objektiverad som kroppslig erfarenhet, både för män och för kvinnor så att den oftast ”framträder som sann”. Eftersom denna hårdprogrammerade verklighet oftast redan är så starkt objektiverad så menar hon att könskonstruktionen vilar på en form av ”materialisering”, som inte är tillgänglig, varken för information eller meningsbyte, där vi befinner oss i ett rum där vi inte kan tänka annorlunda, utan där ramarna sammanfaller med våra egna gränsupplevelser (a.a.). Om vi går tillbaka till en av flickornas berättelse där mamman går in i sovrummet och kommer ut gråtande så visar det tydligt kvinnornas plats i det här samhället. Enligt mina intervjupersoner så har man inte som kvinna en egen integritet, man har inte heller någon talan. Det går inte att säga emot för den enda respekten man kan få som kvinna är att vara en bra och lydig kvinna, där allt handlar om att behaga och tillfredsställa sin man.

6.3 TEMA 2 – KONTROLL, HEDER OCH RYKTESSPRIDNING

I hederskulturen lever man inte bara för familjen utan man lever också för vad som är bäst för släkten och den turkiska gemenskapen. Flickorna ingår i ett kollektiv där individen, framförallt kvinnorna och döttrarna är tvungna att underordna sig för kollektivet. Det gemensamma för alla fyra flickorna var att släkten och gruppen har haft en mycket avgörande del i deras liv, där man lever efter familjens/släktens, gruppens normer och värderingar. Enligt flickorna finns det inget som heter ”jag är en självständig individ där jag lever efter mina egna begär och behov, utan jag är en person som lever för andras bästa”.

Därför är det extra viktigt att se till att flickorna följer den turkiska kulturens normer och värderingar. Detta försökte man se till genom att kontrollera döttrarna. Papporna var dem som bestämde över hur uppfostran skulle se ut och ansvaret lades över till mamman som skulle se till att försöka hålla flickorna inom dessa ramar. Men det var inte bara mamman och pappan som kontrollerade dem utan det var hela släkten. Ett sätt att försöka hålla flickorna i styr och infoga dem inom dessa ramar var föräldrarnas ständiga påpekanden över att de måste tänka på varenda steg de tar och hur de uppför sig ute. Då det var viktigt att undvika skvaller och rykesspridning. Eftersom det kunde bidra till att hela familjens/släktens namn kunde befläckas och det i sin tur kunde dra skam över dem, vilket i värsta fall kunde leda till att pappan inte kunde gå ut i sin församling med högburet huvud.

(Aynur) ”Ja man fick inte ens hälsa på en killkompis, när mamma och jag skulle promenera ner till centrum. Jag böjde alltid ner mitt huvud och vågade inte hälsa för att mamma skrek och sa att pappa kan se och någon kan se. Mamma lät mig att känna som att det var något fel att hälsa på en kille, för hon menade att det motsatte könet kunde aldrig vara en kompis. Jag tror att anledningen till varför hon sa det var på grund av den här kontrollen från pappas sida. Hans ständiga tal om att vi måste tänka på varje steg vi tar, att vi måste vara försiktiga för att vi inte är som svenska flickor utan vi är turkar, vi lever bara för vår heder. Att han har fiender, och att folk pratar och då kan inte pappa gå ut i samhället som han vistas i och han skulle förlora sin heder”

(Semra) ”Om folk skulle börja prata illa om oss så betyder det ännu mer problem för mamma hemma från pappas sida för då skulle pappa skrika och säga att det är de här hororna du har uppfostrat till mig”

(Tuna) "Förutom att jag skulle få stryk så skulle alla tycka att jag är en dålig flicka, alla skulle snacka skit om mig, min pappa skulle få ett dåligt rykte. Och det skulle innebära en skam för min familj eftersom det jag gör påverkar också min familj".

Flickorna tror att denna kontroll dels beror på traditionerna och föräldrarnas uppväxt samt fädernas rädsla över att förlora kontrollen över kvinnorna. Denna kontroll är oftast riktad till döttrarna och kvinnorna, medan männen ej är lika hårt kontrollerade. Själva kontrollen tolkar de som att det beror på kvinnans sexualitet, där det är oerhört viktigt att flickorna är oskulder innan de gifter sig.

(Semra) "De var rädda för att jag skulle bli försvenskad och öppna ögonen, och vilja leva som mina vänner. Jag skulle vara ren, oskuld tills det är dags att gifta sig"

(Tuna) "För dem handlar heder om kvinnans sexualitet, hennes oskuld. Som kvinna ska man inte visa bröstet, man får inte klä sig öppet och skulle en kvinna vara otrogen sin man ja då kan de till och med gå så långt till att döda kvinnan. För mig är detta idiotiskt, det räcker om man är en bra människa, vad är heder egentligen, jag fattar inte".

Det som också framkommer ur intervjuerna är att kontrollen från släkten och gruppen förstärks mycket mer då de bor i områden där det finns många av deras släktingar eller landsmän. Kontrollen sker oftast från männen i släkten, det kan vara fadern, bröderna, far- och morbröderna samt de manliga kusinerna. Tre av intervjupersonerna säger att de var så hårt kontrollerade att de var tvungna att vara hemma en viss tid direkt efter skolan annars kunde de manliga släktingarna dyka upp i skolan helt oväntat för att se vad flickorna gjorde, hur de uppförde sig och vilka de umgicks med.

(Tuna) "Pappa var så rädd det är därför han valde att bo i Rinkeby för att det bor turkar där och han visste att om det händer något så kommer det ut när som helst, alltså rykten. Han förväntade sig att jag skulle vara hemma innan han kom hem, jag hade 10 minuter på mig att komma hem från skolan, det var hårt, han var jätte dum, han ringde och kollade om jag var hemma. Och var jag inte hemma när han ringde ja då blev det tredje världskriget"

(Semra) "Det var det som hände när vi flyttade till Haninge, det var då dem började sätta gränser för att vi hade så många släktingar där och de var rädda för vad alla turkar skulle säga"

(Aynur) "Det kunde ju hända ibland att pappa kom till vår skola på högstadiet för att kontrollera oss, han kunde hitta på så dåliga anledningar till varför han var där, jag förstår att han ville kontrollera oss för att se hur vi uppförde oss i skolan"

Alla flickorna menar att släkten fanns där alltid som en skugga bara när det hände något dåligt, de fanns aldrig där i deras bra stunder. Utan de försökte alltid att förstöra och ställa till med problem för dem. Det kunde de göra genom att ringa hem till familjerna och sprida ut rykten om dem.

(Tuna) "De la sig alltid i på fel sätt genom att de sa till min pappa, vi såg din dotter röka, vi såg henne prata med en kille, de snackade bara skit men de försvarade oss aldrig."

(Aynur) "De är delaktiga när det händer något som är fel, men dom är inte delaktiga när det är något bra som händer i familjen, som när man till exempel tar studenten."

Det gemensamma alla fyra flickorna talar om är betydelsen av hur viktigt det är att bevara sin oskuld tills den dagen man gifter sig. Skulle en flicka mista sin oskuld innan hon har gift sig så är det den största skammen och brottet inom den turkiska kulturen. Flickorna själva tror att det är en av de bidragande orsakerna till varför det är så viktigt för föräldrarna att ta tag i flickorna redan i tidig ålder. Rädslan över att flickorna ska ta efter den svenska kulturen och

börja leva som svenska flickor gör att både kontrollen och förväntningarna på dem ökar. De säger att det är pappornas rädsla att förlora kontrollen över döttrarna som gör att flickorna börjar begränsas alltmer i sina handlingsutrymmen.

(Aynur) "Min kropp började utvecklas, jag hade fått min mens, jag var jätterädd för att berätta det för mamma och då berättade hon för mig att jag började bli en kvinna, jag får absolut inte använda tampong för då kan jag förlora min mödomshinna och då vill ingen man gifta sig med mig. Det är så i vår kultur att man ska vara oskuld och att man ska blöda första bröllopsnatten. Om man inte är oskuld så vill heller ingen gifta sig med oss, vi skulle inte vara bra flickor då."

(Asli) "Jag skulle bli värdelös, och ingen skulle vilja gifta sig med mig eftersom då skulle de se mig som en oren flicka. För när man är oskuld då är man ren men så fort man mister sin oskuld då är man inte ren längre"

(Semra) "De anser att om man är en flicka så ska man inte umgås med pojkar oavsett om man är liten eller stor, för enligt vår kultur så är det inte rätt. Flickorna ska mer beskyddas. Till exempel när jag var liten och vi kollade på tv, pappa kunde stänga av tv: n så fort ngn pussades, vi fick inte se någonting. Det är klart ju mer man inte får se desto mer nyfiken blir man men det förstår de inte än idag"

Flickorna tror att denna kontroll dels beror på traditionerna och föräldrarnas uppväxt samt fädernas rädsla över att förlora kontrollen över kvinnorna. Denna kontroll är oftast riktad till döttrarna och kvinnorna, medan männen ej är lika hårt kontrollerade. Själva kontrollen tolkar de som att det beror på kvinnans sexualitet, där det är oerhört viktigt att flickorna är oskulder innan de gifter sig. Sedan finns även rädslan för vad andra ska tycka och tänka. Inom den turkiska kulturen är det otroligt viktigt att tänka på vilket steg man tar enligt flickorna, och att man inte ger andra människor en chans att tala illa om dem. Eftersom det påverkar hela familjens heder och rykte. Det som är det största brottet enligt flickorna är då man mister sin oskuld eller att man syns ute tillsammans med killar. Men de är även rädda att flickorna ska öppna ögonen och börja bestämma över sina egna liv.

(Aynur) "Ja de är rädda för att vi ska ha rätten till våra egna liv och bli självständiga och starka och inte lyssna på dem längre"

Intervjupersonerna menar att allt detta som kallas för hederskultur egentligen bara handlar om kvinnans sexualitet som ska kontrolleras av männen. Kärlek och sexualitet är något man inte talar öppet om inom hederskulturen. Det är något som är fel men att istället se en pappa som misshandlar, kränker, våldtar en mamma är helt okej. Enligt flickorna handlar det inte om en överbeskyddande pappa som främjar döttrarnas intressen utan det handlar bara om makt, kontroll och hans eget bästa.

(Semra) "Kärlek och sex det är tabu hos oss, i vår kultur så måste flickorna vara oskulder tills de gifter sig och vi får absolut inte ha pojkvänner. Eftersom då kan ju andra se och snacka skit om oss. Oavsett om det bara är en kompis så kan de få det att låta som att det är din pojkvän, och att du inte är oskuld längre. Och då börjar ryktena att gå, sen så hör pappa och då skulle jag få stryk"

(Aynur) "Det handlar om att mannen är i fokus och kvinnan är alltid underlägsen. De vill kontrollera kvinnornas sexualitet eftersom det kan påverka deras rykte. Och deras rykten är väldigt viktiga för dem, om inte dottern är oskuld, om frun inte lyssnar på sin man, om hemmet är smutsigt det är en skam för dem utåt, och då börjar alla att trycka ner min pappa, och provocera honom. Det är oftast därför sådana här hedersmord händer på grund av vad folk ska tycka och tänka"

(Asli) "Allt detta handlar bara om att han vill skydda sig själv, sitt rykte. Det är det alla dessa hedersmord handlar om. Det handlar inte om att dem vill skydda sina döttrar utan det handlar om kontroll och sina egna rykten. För om du har en oren flicka då är också du som man värdelös"

Det förväntades mycket av både flickorna och deras mammor. Enligt flickorna ska en bra kvinna vara en lydig och renlig kvinna. Med detta menar dem att en god hustru är hon som

lyssnar på sin man och tillfredsställer honom och hans behov. Det är också hon som tar hand om hemmet och uppfostran kring barnen. Framförallt är det hennes ansvar att uppfostra döttrarna på rätt sätt, se till att de lär sig i tidig ålder både hushållssysslorna och anpassar sig efter fädernas och den turkiska gemenskapens normer. I hederskulturen är det otroligt viktigt att man lever efter kollektivets bästa. Det är kvinnan som håller ihop familjen, därför är det också otroligt viktigt att hon ser till att uppfylla de yttre kraven från mannen och omgivningen. En hustru som inte lyssnar på sin man, och brister i döttrarnas uppfostran är en dålig kvinna. Om en dotter går emot sin pappa så är det oftast mamman som får skulden för det. Så redan i tidig ålder börjar de unga flickorna att socialiseras in i detta mönster. En bra och väluppfostrad flicka är en flicka som serverar och uppehåller gästerna när de är på besök. Allt handlar enligt flickorna om att man ska visa utåt hur bra man är och hur rent och fint hemmet är. Hemmets betydelse spelar en mycket viktig roll inom den turkiska kretsen eftersom det symboliserar en ren och ärlig kvinna. Därför läggs det ner mycket tid på att se till att hemmet hålls rent hela tiden, närsomhelst kan det komma oväntat besök.

(Semra) "Det var väldigt rent hemma hos oss eftersom min mamma är väldigt pedant och min pappa gillade inte när det var smutsigt hemma. Så hon var tvungen att hålla jätte rent hemma trots att hon hade tre barn, stackaren hon hade jätte mycket att göra. Dessutom bakade hon eftersom han vägrade att äta vanligt bröd utifrån, hon bakade 2-3 gånger i veckan. Utöver all städning, jobb och ta hand om oss, så varje gång hans släktingar kom mitt i natten då var hon tvungen att vara vaken fast hon skulle gå upp tidigt på morgonen. Det var mycket krav på henne"

(Tuna) "Ja dem anser att kvinnor som inte har det rent hemma är inte tillräckligt god, alltså dem är inte tillräckligt bra hustrur. Ju renare du är och ju renare dina barn är så är du en bättre kvinna",

(Asli) "Det var en kvinnas uppgift att ta hand om hemmet och barnen, det var så viktigt att visa utåt för våra släktingar att mamma var en renlig kvinna. Ja det symboliserar ju hur kvinnan är, om hon är en bra eller dålig kvinna"

Döttrarna måste hjälpa till mammorna när de får gäster. Det är viktigt för mammorna att visa upp sina döttrar för folk, hur väluppfostrade de är. Därför har döttrarnas uppträdande stor betydelse när det kommer gäster hem till dem. En av anledningarna är för att de ska se hur bra mamman har lyckats i sin uppfostran. En annan anledning är också för att visa utåt hur duktig flickan är för att hennes värde ökar vilket innebär att hon får många friare så småningom.

(Aynur) "Jag skulle städa, diska, laga mat, lära mig hushållsarbetet. När vi fick gäster hem, då fick jag börja koka te, passa upp gästerna som kom. Ta hand om småsyskon".

(Semra) "Jo för att dem tänker på ett annat sätt, för dem när man städar, diskar och är renlig då tror dem att man är en fin flicka och bra. Mamma ville ju göra allt för att det skulle se så fint ut, att jag var en väluppfostrad flicka genom att visa att jag kunde städa och baka"

Det var väldigt viktigt att man blev klassad som en ren flicka och inte som en oren flicka. En av flickorna säger att en oren flicka är en flicka som springer ute, en som inte lyssnar på sina föräldrar utan gör som hon själv vill. Allting är så fokuserat på det yttre enligt henne. En annan av flickorna säger att som kvinna spelar det ingen roll vem du är utan det viktiga är vad du gör.

(Semra) "För dem är en oren flicka en som springer ute på fritidsgårdar eller går på diskotek, har pojkvänner och inte lyssnar på sina föräldrar och kommer hem när dem vill. För dem är dessa flickor dåliga flickor"

(Aynur) "Egentligen spelar det ingen roll vem du är som kvinna utan det viktiga är vad du gör, den som lagar och bakar bäst, och den som har renast hemma".

Det som upprör flickorna är att det är så orättvist eftersom alla dessa förväntningar och begränsningar bara gäller flickorna och kvinnorna. För deras bröder har det sett annorlunda ut. Det har varit andra villkor som har gällt för dem. I motsats från flickorna så uppmuntras pojkarna redan i tidig ålder till att ha flickvänner. Bröderna fick göra precis som de själva ville. De fick vara ute med sina kompisar, träffa tjejer, de fick till och med ta hem dem.

(Semra) "Nej absolut inte min brorsa hade flickvänner hemma när jag var liten, det ringde hela tiden flickor hem men det var det ingen talan om det. Han fick ju göra precis som han ville. För dem spelar det ingen roll vad deras söner gör men döttrarna ska vara rena, oskulder och gifta sig med den mannen de tycker är lämplig och när döttrarna inte accepterar det är då problemen uppstår"

(Aynur) "Jag har två bröder men från dom förväntades ingenting. De var ute med sina kompisar och jag kommer ihåg att min bror hade tjejkompisar och det var inte fel men vi fick inte ha det"

Flickorna får lära sig tidigt att deras värde sätts efter vad det är de gör. Som till exempel städning, matlagning, passa småsyskonen, lyda och respektera männen och de äldre. Inte säga emot, vara mannen till lags och tillfredsställa honom vad han än gör. I sina egna äktenskap har de tydligt sett samma mönster som de en gång i barndomen har fått uppleva. Den ständiga kontrollen, svartsjukan, misshandeln allt lever kvar men nu i en ny skepnad, nämligen i rollen som hustru. Då flickorna gifts bort så lämnas också ansvaret över till deras män. Kontrollen och rätten att bestämma över dem förflyttas från flickans pappa till hennes man istället. Nu hamnar flickorna i samma mönster som deras mammor har levt under och fortfarande lever under. Trots att de själva har protesterat emot detta som små befinner de sig i samma situation nu som deras mammor en gång har gjort. När de tittar tillbaka och reflekterar över den tid de befann sig i relationen med mannen förstår de inte hur de kunde falla in i deras mammors mönster, stå ut och acceptera det. En av flickorna säger att hon ville bli accepterad från sina föräldrar och omgivningen efter allt hon har gjort. Hon säger också att det enda hon ville var att få uppleva kärlek. En annan flicka säger samma sak även hon gick tillbaka till mammans beteende. Och att den ständiga rädslan över vad folk skulle säga om dem hela tiden fanns i bakhuvudet.

(Semra) "Det jag tycker är så konstigt är att jag alltid har varit emot det men helt plötsligt ändrades det och jag gick tillbaka till min mammas liv vilket jag alltid har varit emot, alltså det sitter så stenhårt i en. Alltså jag vet att jag inte vill leva så men jag dras ändå till det mönstret för det känns nära mig, alltså det känns så himla hemma. För det är det enda jag har sett, jag vet ju bara det, jag kan ju inget annat. Då kändes det rätt, jag trodde att nu tycker dem om mig. Jag tänkte att om jag ställer upp för honom och gör det han kräver av mig då kommer han att tycka mer om mig. Jag ville ju hela tiden bara få uppleva kärlek, allting handlar om att man vill ha kärlek fast man söker det på fel sätt"

(Aynur) "Jag känner att jag tog efter mammans beteende på något sätt. Allt jag tyckte som var så himla fel som barn när jag mårde så dåligt. Jag kunde sitta under min barndom och tänka, att en sån här relation vill jag aldrig ha när jag blir stor och gifter mig, men det var mycket som blev likt mammans och pappas relation när jag själv gifte mig."

(Asli) "Jag vågade inte skilja mig för att alla skulle snacka skit om mig, kolla på hans dotter typ, jag skulle till och med bli kallad för hora och stämplad för gott, det var det jag var rädd för."

En av flickorna berättar att situationen hemma mellan föräldrarna och den ständiga kontrollen blev så outhärdlig att hon inte längre orkade bo kvar. Hon gick emot familjen och flydde till en turkisk man som hon sedan gifte sig med. Det hon trodde var att hon äntligen skulle få ett bättre liv med mindre kontroll och större frihet. Men det visade sig att även han började kontrollera och misshandla henne.

(Aynur) "Jag flydde till en turkisk man för jag trodde det var mera acceptabelt för min familj än att fly till socialen. Vi hade pratat i telefon, vi möttes på ett bröllop när vi var nere i byn, sen så höll vi kontakten. Jag

trodde att jag skulle få trygghet, harmoni, den familjen jag aldrig fick som barn. Jag trodde att det skulle jag kunna skapa tillsammans med honom men jag fick inte den friheten utan det blev mycket värre”.

Tre av intervjupersonerna säger att de var mycket olyckliga i sina relationer, det var ständig svartsjuka, misshandel och kontroll från mannens sida.

(Aynur) Det var mycket svartsjuka, det var mycket vad han tyckte. Jag började likna mer och mer min mamma fast inte riktigt men det här med att jag inte skulle gå ut och träffa mina vänner, det var inte var bra. Jag skulle tänka på min klädsel, alltså det var väldigt mycket kontroll från hans sida, precis som min pappa gjorde mot min mamma”

(Semra) ”Idag när jag tänker på det så förstår jag inte hur jag kunde acceptera det men då tyckte jag att det var rätt. För jag tänkte att nu äntligen har jag hittat någon som jag trodde jag kunde vara lycklig med resten av mitt liv och mina föräldrar är nöjda, min mamma är jätteglad äntligen har jag blivit en bra flicka och de har accepterat mig på ett fint sätt eftersom jag är tillsammans med en turkisk man, ingen svensk, ingen annan liksom utan en turkisk. Allt skulle vara perfekt men det funkade inte jag klarade inte av den där kontrollen och än idag mår jag psykiskt dåligt av det jag fick uppleva med honom”

Den tredje intervjupersonen gifte sig en sommar med en turkisk man från Sverige. Hon säger att hans familj kom och friade till henne, hon var då bara 16 år och kunde inte säga emot sin pappa på grund av den respekt hon hade för honom. Hon och hennes familj visste inget om mannens familj, utan de bara gifte bort henne med en främling. För henne blev det en chock att först komma till Sverige och sedan att behöva leva tillsammans med hans familj. Det var en mycket jobbig period för henne, eftersom mannen inte fanns där så var det istället hans familj som kontrollerade henne och förväntade sig saker och ting från henne.

(Asli) ” Jag var bara 16år när jag gifte mig. När jag kom till Sverige fick jag veta att han var en knarkare, jag blev lurad och jag ville inte tro det. Jag hade ju kommit hit vad skulle jag göra jag kunde ju inte vända tillbaka fast innerst inne så ville jag åka tillbaka men tänkte på vad familjen och hela släkten skulle säga. Mitt äktenskap var en katastrof, vi bodde med hans föräldrar jag var städerskan, jag var kocken, jag var den som tvättade. Jag fick inte börja studera och lära mig svenska, dom ville inte att jag skulle gå ut, dom ville inte att jag skulle träffa någon från min egen släkt, inga kompisar. Dom ville att jag skulle vara hemma och umgås med deras barn. Dom var rädda för att jag skulle lära mig saker, öppna mina ögon och börja lära mig mina rättigheter. Jag skulle ta hand om hans familj, han själv var aldrig hemma. Jag var jätte ensam, så fort jag fick samtal från turkiet så grät jag jag saknade dem men jag kunde inte berätta för dem att jag hade ett helvete här, jag kunde inte. Jag ville komma ut, alltså jag var inlåst. Jag ville andas”.

Tre av flickorna säger att de började som sina mammor att passa upp männen, blev fast i hemmet och blev både misshandlade och kränkta. Men de hade inget annat val än att försöka stå ut och göra det bästa av situationen.

(Aynur) ”Det som var likt i mitt äktenskap i jämförelse med min mammas och pappas äktenskap var ju att jag passade också upp på min man, maten stod klar när han kom hem, huset var rent. Jag blev också misshandlad och jag var rädd, så fort han höjde rösten så vågade jag inte sitta och diskutera tillbaka. Jag vågade inte säga vad jag tyckte, kände och tänkte ”

(Semra) ” Jag gjorde i stort sett som han ville hela tiden oftast så var det vad han tyckte och vad han tänkte. Jag fick ändra min klädsstil, jag fick ändra mitt sätt att prata, mitt beteende. Han liksom hela tiden hjärntvättade mig att jag inte skulle tänka så, utan jag skulle tänka så här, det där är fel, det här är rätt. Han började uppfostra mig på nytt. Jag började gå ifrån mina vänner, jag slutade att gå ut och träffa andra människor. Jag hade inget socialt liv, det var bara han och ingen annan”

En av flickorna säger att hennes man hela tiden talade om för henne att turkiska flickor som var uppväxta i Sverige var för frigjorda, de visst inget om den turkiska kulturen.

(Semra) ”Det förekom väldigt mycket psykisk misshandel. Han försökte hela tiden att hjärntvätta mig, han tryckte ner mig för att jag bodde i Sverige och vi som var födda i Sverige vi var väldigt försvenskade och vi var

dåliga flickor. Och vi hade inte fått något av den turkiska kulturen och han skulle lära mig den för att jag skulle bli en bra människa. Det var väldigt väldigt mycket psykisk press på mig”

Förväntningarna på flickorna fortsatte som det alltid har gjorts i deras liv. Tidigare var det både från föräldrarna och från det svenska samhällets sida men nu blev det också förväntningarna från mannens sida. Det flickorna fått lära sig är att hela tiden finnas till för andra men de har aldrig fått chansen att se till sina egna behov. Mannens förväntningar var detsamma som deras pappors förväntningar hade varit på mamman.

(Semra) ”Det skulle vara rent hemma, att jag skulle stryka hans kläder, det skulle strykas på ett speciellt sätt, hemmet skulle vara jätte rent. Jag skulle kunna laga alla turkiska maträtter vilket jag inte kunde då men blev tvungen att lära mig. Hela tiden handlade det om honom att jag skulle tillfredsställa honom och att det var min plikt att göra det. Det skulle vara god mat ett rent hem. Han till och med ändrade på mina underkläder, jag fick inte längre använda stringtrosor för han tyckte det var horigt”.

(Aynur) ”Ja det var väl så man skulle bete sig i ett äktenskap. Jag tog hand om vårt barn, lagade mat, strök hans skjortor, huset var rent när han kom hem. Aa jag passade upp honom. Han gick ut och festade med sina kompisar jag fick inte gå ut, jag satt hemma med barnet, han kom hem sent på nätterna. Han kunde även sitta och berätta för mig att han hade dansat och flirtat med andra kvinnor”

En av intervjupersonerna säger att hennes man var så svartsjuk att när hon skulle ta deras dotter på cirkus så sa han att hon skulle gå och hora sig.

(Aynur) ”Ja han var jättesvartsjuk min man, mycket svartsjuk. Jag har ett minne av att jag skulle ta vår dotter på cirkus och jag frågade honom om han skulle följa med och då sa han att han inte orkade och jag hade sminkat mig lite lätt, då sa han att jag skulle gå och hora mig för att jag hade tagit lite läppstift på mig”.

Tre av flickorna säger att de var tvungna att stå ut av många olika skäl. En säger att först när hon blev tillsammans med sin man då började hon återigen få en status. Hennes familj och släktingar började åter acceptera henne efter alla de misstag hon hade gjort i sitt liv tidigare.

(Semra) När jag var med honom då var det ju helt annorlunda, släkten började acceptera mig, mina föräldrar blev snällare mot mig. Allting vart ju så mycket annorlunda, alla de här människorna som hade stött ut mig började helt plötsligt att prata med mig igen. Det blev helt annorlunda för nu hade jag både honom och mina föräldrar och allting funkade jättebra”.

En annan av intervjupersonerna säger att;

(Ay) ”Jag var gift med honom i 3år, jag blev dagligen misshandlad och kränkt. Jag var rädd att gå in i min egen lägenhet. Han kunde stå där på nätterna och titta på mig när jag låg och sov, han var väldigt hotfull, jag var rädd för honom. Jag fick inte handla mina kläder själv, han skulle följa med mig och köpa kläder som var flera storlekar för stora för mig. Jag fick inte sminka mig, han ville veta vart jag gick. Han skulle ha kvitto på allt som var inköpt, han var ute och festade kom hem och berättade om sina kvinnliga kontakter som han hade. Han var elak, hotfull och jag orkade inte så jag tog det beslutet att skilja mig från honom. Jag vågade inte berätta för min familj för jag ansåg att det var jag själv som hade försatt mig i den situationen, då jag rymde till honom”.

Den tredje av intervjupersonerna säger att hon visste redan från början att hennes familj inte skulle stötta henne, efter det de hade sagt till mannens familj före bröllopet.

(Asli) ”Min pappa sa till min mans familj då jag gifte mig att från och med nu är köttet ert och benet vårt om något händer. Vad kunde jag då förvänta mig för stöd från min familj”

Trots att flickornas föräldrar visste om hur illa behandlade deras döttrar blev så valde de ändå att blunda. De var rädda för att folk skulle börja prata illa om dem eftersom deras heder stod på spel. Enligt flickorna handlade det om att de inte ville uppmuntra döttrarna till skilsmässa så länge de var gifta med turkar så spelade resten ingen roll.

(Semra) "I början visste dem inte men mot slutet började min mamma ana hur han betedde sig emot mig, men trots det så fick jag höra att en svartsjuk man är en bra man, en svartsjuk man älskar sin kvinna därför är han svartsjuk, så ansåg dem. Jag kommer ihåg att min pappa till och med sa att han själv också hade varit svartsjuk när han var ung, men titta jag älskar din mamma. De menar att om man inte är svartsjuk på sin kvinna då är man inte en bra man. Man ska vara sträng, man ska vara svartsjuk och man ska sätta gränser för sin fru annars så flyger hon iväg"

Det alla flickorna säger är att de inte tidigare förstod varför deras mammor stod ut i relationen med pappan men idag när de själva befinner sig i samma situation så förstår de mycket bättre. Det handlar om att när man lever i ett samhälle som accepterar dessa normer, när ens egna föräldrar inte stöttar en då ser man inga andra utvägar än att acceptera och försöka göra det bästa av situationen så länge det går. Det handlar om att man blir tvungen att offra sig för någon annan. Först är det mamman som offrar sig framförallt för sina döttrar nästa steg blir att det är döttrarna som offrar sig för sina mammor och även sina egna barn. Papporna offrar sig för den turkiska gemenskapen, vad andra ska tycka och tänka. Och detta bara rullar på generation efter generation. Flickorna säger att man lika gärna skulle kunna kalla denna hederskultur för offerkulturen.

(Tuna) "Ja det snurrar ju sådär, hela tiden är det medlidande och vad andra ska tycka och tänka, gud den får inte höra, den ska inte bli ledsen, pappa är rädd för vad folk ska säga, han är rädd för att de ska säga att han är en toffel, vem fan bryr sig om dig, han är rädd för vad folk ska tycka och mamma är rädd för att pappa ska anklaga och skälla ut henne. Och jag är rädd för att min mamma ska bli ledsen"

(Semra) "Mmm tills jag var 13-14år hatade jag min mamma, jag förstod ju inte liksom varför hon stod ut, jag fattade inte att det var för våran skull och att hon var rädd, jag fattade inte det, sen när jag blev 15-16år och började trotsa och fick problem hemma och fick stryk av pappa och rymde hemifrån då förstod jag ju inte heller, jag var jätte besviken på henne alltså jag hatade mitt liv verkligen men nu när jag själv fick barn förstod jag mamma på ett annat sätt, när jag själv blev mamma förstod jag väldigt mycket. Jag fick ju annorlunda känslor, jag blev mognare och förstod verkligen att ens barn verkligen betyder jätte mycket och att ibland blir man tvungen att offra sig för sitt barn, men hon offrade sig på ett annat sätt"

Enligt det turkiska synsättet så höjs en kvinnas status när hon offrar sig för sin man och sina barn.

(Semra) "Om jag ska prata om det turkiska synsättet så enligt dem är hon en gudinna, det bästa som finns, när hon står ut och offrar sig för andra. Det är så alla kvinnor bör vara enligt dem"

6.3.1 KOMMENTAR TILL TEMA 2

I hederskulturen lever man inte som en självständig individ med egna val, utan man lever efter gruppens/kollektivets bestämmelser. Därför är det otroligt viktigt att inte ta ett felsteg som kan skada familjen och hela släktens namn. I denna kultur lever man för sitt rykte och sin heder. Man ska inte ge andra människor en chans att tala illa om en för då kommer hela släkten vanäras och flickan blir stämplad som en dålig flicka för gott. Det största felsteget är om hon mister sin oskuld eller är tillsammans med en svensk kille.

6.3.2 ANALYS - TEMA 2

Hedersmoralen är väldigt djupt förankrad i de flesta kulturer kring Medelhavet, där den har sin grund i föreställningen om att kvinnor inte själva är kapabla att värna om sin kyskhet i manssamhället. Det är de manliga släktingarnas ansvar att se till att kvinnornas ärbarhet står under deras kontroll och att de lever och uppfyller den patriarkaliska familjens förväntningar

och krav på dem. Enligt Wikan har hedersbegreppet en lång historia bakom sig och en kraftig värdeladdning som går många år tillbaka i tiden. Hon väljer att säga att begreppet har haft en könsdimension där det oftast kopplas till männens heder (Wikan, 2003). I dessa kulturer är männen beredda att gå i döden för att försvara sin heder. Eftersom kvinnans sexualitet är kopplad till mannens heder så är det mycket viktigt att hon är "oskuld", fram till dess hon gifter sig. Den klassiska antropologiska litteraturen om ära och skam i Medelhavsområdet visar tydligt hur den sexuella kvinnan uppfattas som ett ständigt hot mot den etablerade symboliska ordningen. Det gäller hennes sexuella öppenhet som kan bringa vanära och skam över mannen, familjen och släkten. Just av den anledningen måste kvinnan inhängas, avgränsas och kontrolleras. Den underliggande föreställningen är att kvinnan uppfattas som bärare av en "inneboende öppenhet", som också är oförmögen att sätta gränser (Solheim, 2001). Det gemensamma från mina intervjuer var att flickorna betonade hur viktigt det var för dem att vara oskulder. Tuna säger att; *"För dem handlar heder om kvinnans sexualitet, hennes oskuld. Som kvinna ska man inte visa bröstet, man får inte klä sig öppet. Och skulle en kvinna vara otrogen kan de till och med gå så långt att de dödar henne. För mig är detta idiotiskt, det räcker om man är en bra människa, vadär heder egentligen, jag fattar inte"*. Om någon av kvinnorna i familjen/släkten har vanärat deras heder så kan man få tillbaka sin heder genom att döda kvinnan. Enligt Wikan handlar det inte bara om att vara oskuld utan det kan räcka med att hon kränker familjens, släktens heder genom att ha ett sexuellt umgänge med en man fastän hon inte är gift med personen. Andra skäl kan också vara på vilket sätt hon lever, hur hon klär och betar sig, om allt detta inte överensstämmer med familjens kulturella normer och värderingar så påverkar detta hela släktens rykte (Wikan, 2003).

Ryktesspridning är ett viktigt inslag i flickornas liv, eftersom det är andra människors definition som avgör vilken sorts människa du är. Det som framkommer ur intervjuerna är att *"Som kvinna spelar det egentligen ingen roll vem du är utan det viktiga är vad du gör"*. Rädslan för att dra skam över sin familj/släkt bidrog till att intervjupersonerna var tvungna att tänka på vilket steg de tog, hur de uppförde sig ute etc. En av intervjupersonerna säger att; *"Förutom att jag skulle få stryk så skulle alla tycka att jag är en dålig flicka, alla skulle snacka skit om mig, min pappa skulle få ett dåligt rykte. Och det skulle innebära en skam för min familj eftersom det jag gör påverkar också min familj"*. Skillnaden i samhällen där man lever efter hederskodex är att hedern är uthängt till allmänt beskådande. Där det handlar om omvärldens värderingar av en person, till skillnad från personens egna moraliska kvaliteter. Det är detta som är det problematiska, att heder ligger i det yttre, hur saker och ting uppfattas av andra. Vad folk kan säga kan förstöra en hel familjs heder och ära. Ryktet i dessa kulturer är ett socialt faktum som man måste leva upp till, därför blir värnandet om privatlivet fruktansvärt viktigt. Och det gäller att inte ge folk anledning att prata (a.a.).

Heder är knutet till en person eller ett kollektiv där kvinnor anses inte ha någon heder, utan det är männen som har heder och kvinnorna bär skammen. Om en kvinna inte har skam i kroppen så kan hon störta hela släkten i vanära. Skammen i sin tur blir inte realitet förrän den blir offentlig, eftersom den ligger i andras ögon. Vanäran i sig uppstår på grund av omgivningens värderingar. Alla fyra intervjupersoner säger att man redan som liten flicka får höra att man enbart lever för sin familj/släkts heder. Ett minsta felsteg från flickans sida kan innebära att hela familjen påverkas av hennes handling (a.a.). Det blev oftast mamman som fick skulden för dotterns beteende, *"Om folk skulle börja prata illa om oss så betyder det ännu mer problem för mamma för då skulle pappa skrika och säga att det är de här hororna du har uppfostrat till mig"*. I de turkiska familjerna lever fortfarande detta hedersbegrepp kvar när det gäller kvinnans sexualitet, och den utgör själva grundvalen för den turkiska familjen och rollfördelningen inom denna. Turkiska kvinnor uppfostras redan som barn till att betrakta

den manliga hedern lika viktig som sin egen heder (Runefors, 1997). En kvinna som offrar sina egna intressen för att lyda sin far, senare sin make, och som uppfostrar sina barn, blir ofta mer respekterad än en ogift kvinna som undandragit sig manlig kontroll. Det intervjupersonerna betonar är att enligt de turkiska normerna så höjs en kvinnas status när hon står ut och offrar sig för andra. I dessa kulturer är familjestrukturen väldigt tydlig, den är lik en pyramid. Kärnan i familjen utgörs av pappa, mor- och farföräldrar, mamma, söner och döttrar. Pappan befinner sig i toppen och har den övergripande makten, sedan kommer mor- och farföräldrarna följd av mamman och sönerna. Döttrarna finns längst ner i pyramiden, de måste anpassa sig efter de andra. I denna patriarkala familjestruktur ges pojkarna större rättigheter och friheter än flickorna (Integrationsverkets rapportserie 2002:14).

Två av intervjupersonerna uttrycker hur orättvist de har blivit behandlade i jämförelse till sina bröder; *"Jag har två bröder men från dom förväntades ingenting. De var ute med sina kompisar och jag kommer ihåg att min bror hade tjejkompisar och det var inte fel men vi fick inte ha det"*. Pojkarna har mer rörelsefrihet än flickorna i dessa samhällen eftersom det finns patriarkala uppfattningar och en stamstruktur som gör kvinnorna till männens egendom. Dessa patriarkala stamstrukturer är kollektivistiska där individen är underkastad kollektivets vilja och har skyldigheter gentemot det. Kollektivet är den grupp som måste se till att främja sina intressen för medlemmarnas vägnar. Och individens intressen är underordnade kollektivets intressen. För att förstå hur problemen uppstår i dessa kulturer som har detta tänkande så måste man först förstå att kvinnor symboliserar gruppens – familjens, släktens, nationens sammanhållning och kontinuitet. Där dem är den kulturella identitetens väktare. Mannens kulturella och nationella identitet kommer i uttryck i kvinnan som måste kontrolleras (Wikan, 2003). Tre av intervjupersonerna upplevde denna kontroll som outhärdlig då många av deras landsmän eller släktingar bodde i samma område, vilket bidrog till att kontrollen förstärktes ännu mer för dem, *"Pappa var så rädd det är därför han valde att bo i Rinkeby för att det bor turkar där och han visste att om det händer något så kommer det ut när som helst....."* *"De la sig alltid i på fel sätt genom att de sa till min pappa, vi såg din dotter röka, vi såg henne prata med en kille, de snackade bara skit men de försvarade oss aldrig"*. Många bostadsområden har blivit som riktiga byar där folk vaktar varandra och det finns en hård social kontroll. Flickornas beteende är inte bara familjens angelägenhet utan även gruppens (Integrationsverkets rapportserie 2000:6).

Ett viktigt inslag som framkommer ur intervjuerna är vilken betydelsefull roll hemmet har inom den turkiska gemenskapen. Det gemensamma för alla fyra flickor i denna studie är att mammorna och döttrarna la ner otroligt mycket tid på att hålla hemmet rent, *"Ja dem anser att en kvinna som inte har det rent hemma är inte tillräckligt god. Ju renare du och dina barn är ju bättre kvinna är du"*, eftersom det yttre spelar en sån viktig roll inom dessa kulturer så är det också, *"viktigt att visa utåt för våra släktingar att mamma var en renlig kvinna. Ja det symboliserar ju hur kvinnan är, om hon är en bra eller dålig kvinna"*. Om man tittar utifrån Solheims teori kring könssymboliken kan vi få redskap till att försöka förstå varför hemmet har fått en sådan viktig funktion. Enligt Solheim faller oftast hemmets sysslor på kvinnans lott eftersom det kvinnliga domineras av renlighet och ordning som består av uppgifter som endast hon kan utföra. Det tillhör intimsfären. Eftersom detta område förknippas till hustruns heder och skam, där den kvinnliga renligheten står på spel. Vad Solheim vill lyfta fram med detta är att visa att dessa aktiviteter är lik en *rituell* karaktär där allt upprepas och utförs på förutbestämda och ceremoniella sätt. Vidare ställer hon frågan, vad är det egentligen dessa kvinnor gör? Hon menar att de är upptagna av att utföra en invecklad renlighetsritual. Och genom denna ritual upprätthåller de en symbolisk ordning. Det rena är det som är avskilt och avgränsat, obesmittat av kontakt som inte tillhör detta fält. Det orena är det som flyter över

gränserna, som inte håller sig till sin egen kategori, det oklara, formlösa och tvetydiga. Det är dessa gränsöverskridanden som signalerar fara, det är dem som hotar med kaos och upplösning och ger upphov till omständliga ritualer (Solheim, 2001). Det låg i mammornas ansvar att se till att infoga döttrarna in i denna renlighetsritual som Solheim tar upp. Om man utgår från vad intervjupersonerna berättar så visar det tydligt hur de börjar socialiseras in i dessa mönster. Tanken är att de ska börja förberedas in i rollen som kvinna, som hustru.

6.4 TEMA 3 – UPPBROTTET OCH TIDEN EFTER

Ett genomgående mönster hos de alla fyra intervjupersonerna var att trots det förtryck de levde under hela deras uppväxt gav de aldrig upp tanken om ett bättre liv, utan de fortsatte att kämpa och gå emot de kulturella normerna som rådde inom hederskulturen. Var de fick styrkan ifrån, trots att alla inte hade personer som såg och bekräftade dem gav de aldrig upp tanken, om rätten till ett eget liv som de själva valde och inte vad andra hade valt åt dem. I alla dessa fyra flickors berättelser kommer det fram att det var en speciell händelse som utlöste att de insåg att de inte längre kunde bo kvar hemma under detta förtryck. Men den bidragande faktorn har sett lite olika ut för dem alla. För två av mina intervjupersoner var det att familjen hade bestämt deras giftermål med någon man nere i Turkiet som de inte kände, för den tredje intervjupersonen var det den ständiga misshandeln hemma och för den fjärde var det både den psykiska och fysiska misshandeln från mannens sida, som utlöste att de valde att bryta upp med familjerna och fly för sina liv.

(Semra) "Min pappa försökte gifta bort mig med någon ingift släkting till min pappa som var mycket äldre än mig, han tyckte det var bättre att gifta bort mig istället för att jag skulle bli en hora."

(Tuna) "Hans misshandel blev allt grövre, han knäckte mitt näsben och jag insåg att jag inte orkade längre. Det kändes som att mina syskon kollade på mig jämt och sa att du måste göra något för att stoppa detta".

Alla fyra intervjupersoner uttalar om att de har levt i ständig skräck med förföljelser och dödshot efter uppbrottet med sina familjer. Varje dag har enligt dem varit en pina, som inneburit att de har haft skyddad identitet och fått fly från ort till en annan ort för att inte bli upptäckta. Enligt vad de hade fått höra var att de äldre männen i släkten försökte hjärntvätta de yngre männen i släkten att försöka hitta dem och få slut på alla ryktena som spreds.

(Semra) "Jag var inte rädd för mina bröder för jag vet att de inte ville mig illa men jag vet hur min pappa är. Han skulle kunna uppmuntra dem till att göra mig illa för enbart vad andra tycker, vilket min pappa har gjort. Han hjärntvättade både mina bröder och den ena av dem bombhotade socialkontoret, för det fick han fängelsestraff."

(Tuna) "Min pappa hotade mig att han skulle döda mig, knappt en halvtimme sedan så kom han till mitt ungdomshem och började slå sönder alla fönsterrutor, han hade slagit sönder hela mitt rum, men jag lyckades fly denna gång."

(Aynur) "Jag var rädd för alla hoten och om mitt liv, jag var rädd för att de skulle hitta och misshandla mig eller försätta mig i en situation där jag skulle bli tvungen att polisanmäla min far eller min bror. Jag var rädd för den situationen för de är ändå mitt kött och blod."

Tre av flickorna beskriver att de inte såg någon annan utväg mer än att lämna sina hem. Det fanns inga andra alternativ för dem mer än att fly. De förstod att den enda lösningen var om föräldrarna började inse att de måste tänka om kring uppfostran och kontrollen över flickornas liv. Och detta var något helt omöjligt då det inte bara handlade om familjen längre, utan även om föräldrarna accepterade flickorna och deras livsval så stod släktingarna och hela den turkiska gemenskapen som ett hinder. För det var väldigt viktigt för fäderna att kunna gå ut

bland den turkiska gemenskapen med upphöjt huvud, rak i ryggen och kunna se andra människor i ögonen.

(Semra) "Jag kände att mitt sista alternativ var att fly hemifrån, det enda sättet skulle vara om mina föräldrar började förstå hur jag mådde men det skulle aldrig gå."

(Tuna) "Det enda alternativet jag fick var om jag bodde hos min mormor och morfar men det var värre för då skulle hela släkten kunna kontrollera mig och där hade jag inte mamma som kunde backa upp mig om något hände."

(Aynur) "Det skulle bli problem i hela släkten, det skulle bli skitsnack, deras heder, deras namn, deras rykte, eftersom vi bär på deras efternamn så måste vi också leva upp till det. Och våra äldre, männen, farbröder, morbröder sitter på föreningsgårdar och det var väldigt viktigt för dem att inte någon i deras släkt tar fel steg."

Den bidragande faktorn till varför flickorna inte gav upp sitt kämpande var drömmen om deras frihet, rätten över sina egna liv. Att själva få kunna bestämma viktiga beslut som berör dem. Det kan handla om allt ifrån val av livspartner till studiegång. När frågan ställdes till mina intervjupersoner om vad frihet är för dem så menade dem alla fyra att få bestämma och tänka själva. En av flickorna beskrev det så här;

(Asli) "Frihet för mig är att få bestämma och tänka själv, jag vill inte att andra ska tänka åt mig eller prata för mig, jag vill inte bli begränsad, vissa saker ska man få lära sig själv visst kan man göra misstag men man måste ju få lära sig av sina misstag. Om jag inte får göra misstag hur ska jag då kunna lära mig av dem."

Då frågan ställdes till dem om vad det har inneburit för dem att bryta upp med familjerna, hur deras liv såg ut efter kom det upp att det svåraste var att kontakten med mammorna bröts och saknaden efter den turkiska gemenskapen. Att inte kunna delta på kusiners bröllop, att inte kunna få vara en del i familjen vid stora högtider som ramadan. Den största svårigheten var ensamheten, från att ha levt i en grupp till att helt plötsligt stå där ensam utan ett nätverk.

(Semra) "Det var min mamma som var min svaga punkt och som gjorde att jag inte kunde sticka tidigare, hon höll fast mig och det är hon som gjorde att jag inte har kunnat släppa taget och skita i dem fullständigt."

(Tuna) "Visst jag saknade till ramadan, att kunna liksom vakna på natten med föräldrarna och att äta tillsammans och festen efter. Tänk hur det är att sitta som en jävla däre ensam när det är ramadan och alla har roligt tillsammans, då sitter man där ensam och det gör jätteont."

(Aynur) "Jag saknade min mamma och mina syskon, jag saknade dem så otroligt mycket, otroligt mycket jag kände mig väldigt, väldigt ensam. Ensam och isolerad, jag fick höra att min mamma sa att hon inte hade någon dotter vid mitt namn, att hon inte såg mig som sitt barn längre."

(Semra) "Jag förlorade hela min ungdom, när jag rymde hemifrån så visste jag ingenting om omvärlden i och med att jag hade en sån sträng uppväxt och helt plötsligt så fick jag min frihet. Jag träffade en kille när jag var väldigt ung och blev gravid. Jag blev en ung mamma, jag har ingen utbildning idag, jag är ung ensamstående mamma idag med en jättedålig ekonomi. Jag har förlorat så mycket på grund av våran kultur. Det kunde ha varit mycket annorlunda idag om de hade gett mig lite frihet i alla fall. Då kanske jag hade studerat och väntat med att skaffa barn och inte behövt gifta mig tidigt. Jag kunde ha levt mitt liv jag har haft jätte jobbigt"

Trots att de hade brutit upp med familjerna kände sig flickorna fortfarande begränsade i sina livsutrymmen. När de gick emot och inte ville följa de turkiska normerna blev konsekvenserna att de blev förskjutna från familjen/släkten. Detta innebar att flickorna fått leva många år under ensamhet. Det var en mycket jobbig period säger flickorna. För att återigen bli accepterade började de kompromissa med sig själva och sina liv. Priset de fick betala enligt flickorna för att ha en fortsatt god kontakt med föräldrarna är att de går tillbaka till samma mönster som de en gång levt under deras uppväxt. Ett liv baserat på lögn, att åter börja dölja saker och ting om deras levnadssätt. Det de säger är att de inte är beredda att betala

ett sånt högt pris igen, ett liv i ensamhet utan familj och vänner. Friheten som de trodde de skulle få har de inte fått fullt ut.

(Semra) "Ja jag lever exakt på samma sätt som jag gjorde då under min uppväxt fast på ett annat sätt. När det gäller val av pojkvänner så är jag fortfarande begränsad. Jag måste tänka på den dagen jag träffar någon som inte är turk då måste jag bryta med min familj igen. De kommer aldrig att acceptera det, jag kan ju inte bli tillsammans med en svensk, hur skulle min mamma ta det då, hon skulle få en hjärtattack och pappa skulle trycka ner henne tills hon dör. Hela tiden måste jag tänka på dem. Jag måste hitta en turkisk man men som är lite normalare, alltså försöka hitta någon som inte är som de flesta turkiska män. Och jag måste fortfarande hela tiden smyga med mitt liv, om jag nu skulle träffa pojkvänner. Jag får hela tiden leva ett dubbelliv"

(Tuna) "Alltså jag kan inte säga att jag helt har fått min frihet för då ljuger jag för det har jag inte men jag har ändå fått lite mer frihet än om jag skulle ha bott hemma eller varit gift idag. Jag har fått lite mer rörelsefrihet idag i och med att jag har barn och pappa kan inte lägga sig i lika mycket som tidigare. Om jag inte hade rymt hemifrån så skulle han säkert fortfarande kontrollera mig idag. Men idag vågar han inte för jag har verkligen visat för honom att jag inte accepterar hur han behandlar mig. Jag har till och med polisanmält min pappa och jag har rymt hemifrån. Jag visade verkligen för honom att han inte längre kan köra med mig"

(Aynur) "Min frihet är fortfarande kontrollerad när det gäller livspartner, jag är fortfarande rädd för att gå ut med mina väninnor på en restaurang eller en nattklubb. Jag är rädd att jag ska stöta på min far. Ja vi blir tvungna att leva ett dubbelliv helt enkelt, annars grejar man inte det. För om jag skulle berätta vad det är jag vill göra eller tänker göra då skulle jag inte vara välkommen hos dem. Det skulle bara bli bråk och tjafs, pappa kanske till och med skulle misshandla mig igen."

En av flickorna säger att hon måste kompromissa på grund av sin son. Eftersom hennes son och mormorn har en sån bra relation som hon inte vill förstöra. Tidigare kunde hon gå emot men idag är hon begränsad i onödiga konflikter med sin familj, då hon vet att de inte kommer att acceptera hennes livsstil vilket kan innebära att kontakten återigen med familjen förstörs. Denna gång har hon inte bara sig själv att tänka på utan även sin son.

(Semra) "Det som gör det svårt för mig idag är att jag har en son som är jätte fäst vid min mamma och det som skulle göra mest ont för mig är om jag skulle bryta upp med dem då skulle inte min son kunna träffa dem igen. Det är det jag mest är rädd för idag. Jag vill inte förstöra deras relation, jag vill inte förstöra för mitt barn"

En av flickorna säger att efter allt som har hänt så kan hon se att hon har vunnit ett väldigt högt pris, nämligen att hon har lyckats stoppa våld i sitt hem.

(Tuna) "Ja jag har vunnit, jag har gjort världens bästa tjänst och det är en vinst för mig. Jag har stoppat våld i min mammas hem, det är största vinsten jag kan få. Jag ville inte att mina syskon skulle behöva uppleva det jag har fått uppleva. Jag offrade mig själv för dem genom att jag stack hemifrån och stoppade detta."

Allt detta som har hänt i flickornas liv har påverkat dem otroligt mycket, det är minnen som än idag lever kvar hos dem, det är ett mönster som de själva stundvis hamnar tillbaka i. Några av dem har svårt för att lita på män från Turkiet. Och det gemensamma för alla fyra flickorna att de lever ett liv med dåligt samvete och skuldkänslor. Eftersom deras mammor är deras svaga punkt. De orkar inte se henne behöva lida mer på grund av dem också.

(Aynur) "Relationsmässigt att man inte litar på män, att man har en viss åsikt om sina egna landsmän. Att man är rädd, man vågar inte riktigt ähh jag vet inte. Deras sätt att tänka, jag skulle inte kunna leva med en sån man"

(Tuna) "Jag har dåligt samvete, skuldkänslor eftersom jag är tvungen att tänka på min mamma. Jag måste ofta tänka så, vad jag än gör så måste jag hela tiden tänka två gånger om, för om jag gör något fel så kanske dem säger till min mamma och då blir hon ledsen."

(Semra) "Ja på grund av att jag tänker på henne för att hon inte ska få skit av pappa, att inte pappa ska gå på henne och säga titta där är din dotter som du har uppfostrat. Som han alltid har kört med varje gång jag har gjort något dumt, när jag hade rymt hemifrån, när jag har trotsat honom, sagt något tillbaka. Då har han alltid"

skyllt på henne att det är hennes fel att jag har rymt hemifrån. Jag vill inte att hon inte ska bli ledsen. Eftersom hon redan har lidit tillräckligt för min skull”.

6.4.1 KOMMENTAR TILL TEMA 3

Gemensamt för alla fyra intervjupersoner var att det fanns en utlösande faktor som bidrog till att flickorna inte kunde se andra utvägar än att bryta upp med familjerna. Drömmen om frihet och kontrollen över sina egna liv gav de styrka till att orka gå igenom det de fick uppleva efter uppbrottet med familjerna. Tiden efter innebar för dem ett liv i ständig skräck, hot och förföljelser.

6.4.2 ANALYS - TEMA 3

Enligt en forskning som har gjorts på uppdrag av integrationsverket så framkommer det att skälet till att många unga kvinnor från dessa kulturer bryter upp med familjerna beror på att deras livsutrymmen krymper och möjligheterna till att förhandla minskar. Den enda vägen som återstår då för dem är uppbrottet. Andra bidragande orsaker kan ha varit att det har förekommit misshandel och hot under en lång period i deras liv (Integrationsverkets skriftserie IV, 2003). Det har funnits olika orsaker till varför flickorna i denna studie inte orkade bo kvar hemma. Alla fyra håller med om att det finns en utlösande faktor. För dem alla har orsakerna till uppbrottet sett annorlunda ut. Tuna säger att hon inte orkade längre med sin pappas misshandel eftersom den blev; *”allt grövre, han knäckte mitt näsben och jag insåg att jag inte orkade längre”*. Semra säger att hon var tvungen att fly hemifrån efter; *”att pappa försökte gifta bort mig med någon släkting till honom som var mycket äldre än mig. Han tyckte det var bättre att gifta bort mig istället för att jag skulle bli en hora.”*

En avgörande faktor kring hedersproblematiken är oftast familjekonstellationen, där flickornas rättigheter krockar med kollektivets normer och värderingar. I hederskulturer är det oftast motsättningar mellan gruppen/kollektivets - och flickornas intressen. Om man ska titta på de invandrarflickor som lever under starkt mansdominerande kulturer förekommer det en ständig konflikt mellan den egna gruppens kvinnosyn och den större personliga, sexuella och ekonomiska frihet som det svenska samhället gör möjlig. Allt fler av dessa invandrarflickor protesterar mot arrangerade äktenskap, fädernas och brödernas kontroll över deras umgänge och när det gäller valet av pojkvän. Uppfostringsmetoderna skiljer sig åt mellan Medelhavsländerna och Europa. I Medelhavsländerna är man mer orienterad mot familjen som gruppenhet. I denna form är det gemenskapen som prioriteras före självständigheten, medan i Sverige har man en individorienterad syn (Integrationsverkets rapportserie, 2000:6). Och det är först när dessa flickor som omfattas av denna studie väljer att leva sina liv som egna, självständiga individer det är då problemen uppstår. I samband med uppbrottet börjar ett outhärdligt liv för alla fyra intervjupersonerna, med förföljelser, hot och ett liv i ständig skräck. Går man ut på stan måste man vända sig om flera gånger för att se att inte någon förföljer en, *”Min pappa hotade mig att han skulle döda mig, han kom till mitt ungdomshem och började slå sönder alla fönsterrutor. Jag lyckades fly denna gång”*. En annan av flickorna säger; *”Jag var inte rädd för mina bröder men jag känner min pappa. Han hjärntvättade både mina bröder och den ena av dem bombhotade socialkontoret, för det fick han fängelsestraff.”*

Det finns ett system av normer och regler som begränsar flickornas handlingsramar, där de hindras att använda och utveckla förmågor som att tänka, resonera, göra egna val och att utvecklas känslomässigt. Inom dessa grupper finns det enligt Schlytter två slag av normer; *”kvalifikationsnormer”*, som markerar plikter och rättigheter för olika personer, och

"kompetensnormer", som anger vem som har kompetensen att bestämma rättigheternas och plikternas innehåll. Förutom att ange handlingsramar så finns det också ett "konfliktlösnings"- och "sanktionssystem" som strider mot det svenska samhällets normsystem. Och om flickan inte följer de regler som gruppen/kollektivet ställer på henne kan hon bestraffas. Det kan vara att förskjuta henne, skicka henne tillbaka till föräldrarnas hemland, misshandel eller i sällsynta fall kan det gå så långt att man tar hennes liv (Schlytter, 2004). Ett tydligt mönster som framkommer under hela studiens gång är att flickorna är väldigt begränsade i sina handlingsutrymmen och så länge de accepterar och lever efter familjens och kollektivets normer så är de skyddade. Men trotsar de och går emot då finns inte detta skydd kvar längre. Problemet som uppstår då är att den grupp som en gång fanns där och skyddade dem är nu den grupp som också vill skada dem. Tre av intervjupersonerna säger att de kunde ha lämnat familjen mycket tidigare men skälet till att de stod ut var för mammans skull. En av flickorna uttrycker det så här, *"Det var min mamma som var min svaga punkt och som gjorde att jag inte kunde sticka tidigare, hon höll fast mig och det är hon som gjorde att jag inte har kunnat släppa taget och skita i dem fullständigt"*. Banden mellan mor och dotter är väldigt starka och består mycket av skuld känslor. Som barn har dessa flickor ständigt fått höra att mammorna har stått ut och offrat sig för dem. Och idag är det omvända roller, där flickorna står ut och offerar sig för mammorna.

Idag efter allt som har hänt i deras liv kan intervjupersonerna sitta och reflektera över den tiden. De kan se vad det har inneburit för dem att bryta upp med familjerna. Fördelarna och konsekvenserna med uppbrottet och vad som har varit det svåraste för dem i samband med uppbrottet. Konsekvensen är att de blir förskjutna från familjen och kontakten med dem avbryts och de är inte heller längre välkomna tillbaka. Det gemensamma för dem alla är saknaden efter mamman, syskonen och den sociala gemenskapen. Det allra svåraste är när unga flickor rymmer hemifrån är att de inte längre har något socialt nätverk vilket kan bidra till att de lätt hamnar i en extremt utsatt situation (Integrationsverkets rapportserie IV, 2003). Fördelarna med uppbrottet är att de har fått större rörelsefrihet än tidigare. Men detta innebär inte att de är helt fria. Idag har alla fyra intervjupersonerna kontakt med sina familjer. Men de har fått betala ett högt pris, att kompromissa med sina egna liv för att kunna bli accepterad och välkommen tillbaka in i familjen igen. Börja hitta strategier och leva ett dubbelliv igen baserat på nya lögnar, *"Min frihet är fortfarande kontrollerad när det gäller livspartner, jag är fortfarande rädd för att gå ut med mina väninnor på en restaurang eller en nattklubb. Jag är rädd att jag ska stöta på min far. Ja vi blir tvungna att leva ett dubbelliv helt enkelt, annars grejar man inte det. För om jag skulle berätta vad det är jag vill göra eller tänker göra då skulle jag inte vara välkommen hos dem. Det skulle bara bli bråk och tjafs, pappa kanske till och med skulle misshandla mig igen"*.

Om vi ska titta på denna problematik utifrån ett globalt samhällsperspektiv så för Okin ett bra resonemang kring detta. Hon kritiserar gamla dominerande kulturella, religiösa föreställningar som bidrar till gruppens kontroll av kvinnors kroppar och reglering av deras liv. Där hon menar att mångkulturalism oftast bidrar till att kvinnor hamnar i kläm. Hon menar att denna problematik är inte enbart en privat angelägenhet utan det berör hela samhället. Och det hon vill lyfta fram är att vi inte kan tillåta grupper få rättigheter som förtrycker de individuella rättigheterna, eftersom det finns kulturer som backar upp och underlättar mäns kontroll över kvinnor på olika sätt. Hon menar att det råder klara skillnader i makt mellan könen i dessa kulturer, där det oftast är de manliga medlemmarna som bestämmer och uttrycker gruppens uppfattningar, seder och intressen. Dessa uppfattningar i sig begränsar förutsättningarna för kulturens kvinnor och flickor att leva ett människovärdigt liv i samma grad som männen

(Okin). Slutsatsen till detta är att Okins resonemang kring detta spelar en avgörande roll för den förtryckta gruppen som i det här fallet är kvinnorna från dessa kulturer. Det blir extra viktigt att staten skyddar dessa kvinnor framförallt när den egna gruppen inte längre finns där och skyddar dem.

7. SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

Innan denna studie påbörjades funderade jag mycket kring hur det går för de unga invandrar flickorna från dessa s.k. hederskulturer när de bryter upp med familjerna. I Sverige uppmärksammades denna problematik först efter att några flickor mördades i något som kallas för "hederskultur". Vad är denna hederskultur för något och vad innebär det som flicka att växa upp inom denna kultur? Eftersom jag själv kommer ifrån en kultur som lever starkt efter patriarkaliska värderingar har jag kunskap om vad hederskultur är, och vad det har inneburit för mig att växa upp i den. Men nyfikenheten har ändå funnits där om det har sett annorlunda ut för flickor från olika länder runt Medelhavsområdet. Hitintills har det varit den kurdiska befolkningen som har kopplats till denna hederskultur. Men av egen erfarenhet vet jag att detta tänkande inte är specifikt enbart för den minoriteten utan det är ett tankesätt som genomsyrar många länder kring Medelhavsområdet. Jag ville lyfta upp och titta på den turkiska målgruppen och se hur situationen för de flickorna har sett ut.

Syftet med denna uppsats är att öka min kunskap om hur det har sett ut att växa upp inom denna hederskultur som flicka. Samt hur det har gått för de flickor som har valt att gå emot och ur denna kultur med dess gamla patriarkaliska normer och värderingar. Vi har tagit del av flickor som misshandlas, kränks, mördas och förskjuts ifrån familjerna. Vad är det dessa flickor gör som strider mot familjens/släktens normer för att de ska ta till sådana medel. Inom det svenska samhället har denna problematik diskuteras på alla olika samhällsnivåer, där vissa väljer att säga att det har med religion eller kultur att göra. Andra väljer att kalla detta för ett patriarkaliskt förtryck som gäller alla kvinnor. Vissa vill inte ens se detta som ett problem utan väljer att blunda. För mig låter detta som att man väljer att blunda då man saknar kunskap kring andra normer än det svenska. Det som aktivt har diskuterats i det svenska samhället är hur man ska förhålla sig till denna problematik, hur man kan hjälpa dessa unga flickor som förtrycks i hederns namn. Min kritik mot det svenska samhällets resurser är att man har en tanke om att hjälpa flickan i det akuta skedet, genom att skydda henne och placera henne på ett skyddat boende. Därefter tar resurserna slut, då har man gjort sitt från statens sida. Man har ingen tanke om vad som händer dessa flickor sedan. De lämnas åt sina egna öden. För mig har detta väckt tankar om att det är här vi måste försöka hitta nya lösningar och fortsätta hjälpa flickorna. I realiteten tar det inte slut för dem utan det är nu de faktiska problemen börjar för flickorna. Från att ha levt i ett kollektiv med ett socialt nätverk står de inför nya livsval som de inte har någon kunskap kring. Och hur är det möjligt att gå vidare när man aldrig har varit en egen individ där man har fattat sina egna beslut. Man har levt efter gruppens/kollektivets direktiv, där det har talats om för dem vad man får göra och inte göra.

7.1 Förslag till fortsatt forskning

Eftersom jag har valt att intervjua fyra flickor som har gjort uppbrott med familjen så har jag försökt att titta på deras livssituationer utifrån deras berättelser. Detta har gett mig en ökad förståelse kring vad det har inneburit för dem att bryta upp med familjerna och konsekvenserna av detta. Jag har begränsat mitt material genom att hålla flickornas perspektiv aktuellt utifrån deras relationer till familjen och kollektivet. Det som skulle vara intressant att

titta på i framtiden är hur socialtjänsten och det svenska samhället har bemött dessa flickor. Min uppmaning till fortsatt forskning blir därför att undersöka socialtjänstens och hur samhällets insatser har sett ut för dessa flickor.

8. REFERENSER

Esaiasson P, Gilljam M, Oscarsson H & Wängnerud L (2004) *Metodpraktikan- konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Elanders Gotab

Gemzöe L (2003) *Feminism*. Stockholm: Bilda Förlag

Koçtürk Runefors T (1991) *En fråga om heder- turkiska kvinnor hemma och utomlands*. Otta Norge: Tidens Förlag

Moller Okin S (2002) *Mångkulturalism- kvinnor I kläm?*. Göteborg: Daidalos

Månsson S-A (1984) *Kärlek och kulturkonflikt- Invandarmäns möte med svensk sex och samlevnadskultur*. Arlöv: Prisma/Socialstyrelsen

Schlytter A (2004) *Rätten att själv få välja*. Lund: Studentlitteratur

Solheim J (2001) *Den öppna kroppen*. Göteborg: Daidalos

Steinar K (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Trost J (1997) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Wikan U (2003) *En fråga om heder*. Stockholm: Ordfront Förlag

Andra källor:

Integrationsverkets Rapportserie 2002:14 (2002) *Lärande exempel- att förebygga konflikter mellan individ och familj*. Norrköping: Berlings Skogs AB

Integrationsverkets Rapportserie 2000:6 (2000) *Låt oss tala om flickor*. Norrköping: Berlings Skogs AB

Integrationsverkets Skriftserie IV (2003) *Patriarkala enklaver eller ingenmansland?- Våld, hot och kontroll mot unga kvinnor i Sverige*. Norrköping

Ungdomsstyrelsens Utredningar nr 12 (1998) *Flickorna och frigörelsen*. Stockholm: Globalt Företagstryck AB

Ungdomsstyrelsen & Stockholms Integrationsförvaltning rapport (2003) *Är kärleken fri?- Individens frihet, religionens makt*. Ramströms tryckeri AB

Folkbildningsförbundet; *Vilket imorgon kommer jag att välja?- Om uppväxt och föräldraskap mellan kulturer*. www.studieforbunden.se